

**T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI**

**2025 YILI
SAKARYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ
FAALİYET RAPORU**

Aralık 2025

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
TABLOLAR	3
ŞEKİLLER.....	3
İL MÜDÜRÜ SUNUŞU	4
I) GENEL BİLGİLER	5
A. MİSYON VE VİZYON.....	6
B. YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR	7
C. İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER	12
1. İlin Genel Tarımsal Görünümü	12
2. Teşkilat Yapısı	13
3. Fiziksel Yapı.....	14
4. Teknoloji ve Bilişim Altyapısı.....	15
5. İnsan Kaynakları	15
6. Yönetim ve İç Kontrol Sistemi	16
II) FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER.....	18
A. SUNULAN HİZMETLER	19
1. Gıda ve Yem Şube Müdürlüğü	19
2. Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüğü	23
3. Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü.....	33
4. Balıkçılık ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü.....	38
5. Tarımsal Altyapı ve Arazi Değerlendirme Şube Müdürlüğü	39
6. Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Şube Müdürlüğü.....	42
2025 YILI ANADOLUDAKİLER - KIRSAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI KÜNYESİ.....	43
7. Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Şube Müdürlüğü	46
8. Çayır Mera ve Yem Bitkileri Şube Müdürlüğü	50
9. İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü	51
10. Diğer birimler	52
B. MALİ BİLGİLER	54
1. Bütçe Uygulama Sonuçları.....	54
III) KURUMSAL KABİLİYET VE KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ	57
IV) ÖNERİ VE TEDBİRLER	60
V) EK TABLOLAR	62

TABLolar

Tablo 1: Bina Varlığı	14
Tablo 2: Araç Durumu.....	14
Tablo 3: Teknolojik Kaynaklar (adet).....	15
Tablo 4: Personelin Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı	16
Tablo 5: Gıda Üretim, Gıda Satış, Toplu Tüketim ve Yem İşletme Sayıları	19
Tablo 6: Konularına Göre Gıda Denetim Sayıları	19
Tablo 7: Konularına Göre Yem Denetim Sayıları.....	20
Tablo 8: İthalat Sayıları.....	20
Tablo 9: İhracat Sayıları	21
Tablo 10: Tütün ve Alkol İşlem Dağılımı	19
Tablo 11: Sakarya İli öne çıkan ürünler ve üretim verileri tablosu.....	24
Tablo 12: Sakarya Örtü Altı Kayıt Verileri.....	25
Tablo 13: Bitkisel Üretime Yönelik Destekleme Dağılımı Tablosu	25
Tablo 14: Bitkisel üretimin Geliştirilmesine Yönelik Proje Tablosu.....	26
Tablo 15: 2025 Yılı Hasat Öncesi Pestisit Denetimi Uygulama Tablosu	28
Tablo 16: 2025 Yılı Dış Karantina İşlem Tablosu.....	29
Tablo 17: Tohumculuk Çalışmaları Dağılımı	32
Tablo 18: 2025 Yılı Sertifikalı Tohumluk Üretim Bilgileri	32
Tablo 19: Sözleşmeli Fındık Üretim Tablosu.....	32
Tablo 20: Sakarya İli Hayvan Varlığı.....	33
Tablo 21: Sakarya İli Tarımsal İşletmelerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı	33
Tablo 22: Hayvancılık Desteklemeleri.....	34
Tablo 23: 2025 Yılı Sakarya Aşılama Sayıları.....	34
Tablo 24: UKİP (Ulusal Kalıntı İzleme Programı) Çalışmaları	37
Tablo 25: Av Araçları	39
Tablo 26: KKYDP Kapsamında Hibe Destekleri Tablosu.....	42
Tablo 27: Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı	43
Tablo 28: Sakarya İli Tarımsal Örgütlerin Dağılımı	44
Tablo 29: Eğitim Yayım Faaliyetleri.....	45
Tablo 30: Cuma Buluşmaları Toplantı Bilgileri Tablosu	45
Tablo 31: Sakarya İli Tarımsal Ürünleri Fiyet İzleme Sistemi Çalışmaları.....	46
Tablo 32: TARSİM Kapsamında Yapılan Tarım Sigortaları	47
Tablo 33: TARSİM Kapsamında Yapılan Ödemeleri	47
Tablo 34: CİMER Aracılığıyla Yapılan Başvuru Sayısı.....	49
Tablo 35: Sakarya İli Mera Tespit, Tahdit, Tahsis Çalışmaları	50
Tablo 36: Sakarya İli 2025 Yılı Tarım ve Orman Müdürlüğü Bütçe Giderleri Tablosu	54
Tablo 37: Sakarya İli 2025 Yılı Tarım ve Orman Müdürlüğü Kurumsal Yatırım Değerlendirmesi	55
Tablo 38: Bina Varlığı İlçelere Göre Dağılımı	65
Tablo 39: Teknolojik Kaynakların İlçelere Göre Dağılımı (adet).....	68
Tablo 40: Personelin Hizmet Sınıflarına Göre İlçelere Dağılımı	69
Tablo 41: Araç Durumu İlçelere Göre Dağılımı	70

ŞEKİLLER

Şekil 1: Sakarya İli Siyasi Haritası	12
--	----

İL MÜDÜRÜ SUNUŞU

Tarım, bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretilmesi, bunların kalite ve verimlerinin yükseltilmesi, bu ürünlerin doğru koşullarda depolanması, elde edilen ürünlerin işlenerek ihtiyaç duyulan farklı ürünlere dönüştürülüp pazarlanmasını amaçlayan, aynı zamanda ekonomik kalkınmanın, sosyal dayanışmanın ve kültürel kimliğimizin vazgeçilmez unsurudur.

Sakarya il ekonomisinde sahip olduğu geniş tarımsal alan, su kaynakları ve

üretimi konusunda oldukça zengin ve elverişli imkanları ile birlikte tarımsal üretim alanında önemli bir merkez konumundadır. Bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretiminin geliştirilmesi ile tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik çalışmaları kararlılık ile sürdüreceğiz. Gıda üretimi güvenliği ve güvenilirliği, kırsal kalkınma, toprak ve su kaynakları ile biyoçeşitliliğinin korunması ve verimli kullanılmasını sağlamak önceliklerimiz arasındadır. Çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi, tarımsal piyasaların düzenlenmesi gibi ana faaliyet konularının gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak, uygulanmasını izlemek ve bu çalışmaların denetlenebilirliğini sağlamaktayız.

Bu kapsamda günümüzün ve geleceğin zorluklarına; tarım alanında sahip olduğumuz üretim gücüyle birlikte sürdürülebilirlik, verimlilik, kalite, kayıtlılık ve sektöre yatırımı artırarak Sakarya ve ülke ekonomisine katkı sunmayı sürdüreceğiz.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN liderliğinde; Sayın Bakanımız İbrahim YUMAKLI ve Sayın Valimiz Rahmi DOĞAN'ın desteklerinde; planlı, dirençli ve gelişime açık bir tarım sektörü oluştururken, kırsal alanların yaşam kalitesini ve refah seviyesini artıracğıız.

Müdürlüğümüz faaliyetlerini gelecek dönemde de aynı titizlik ve gayretle sürdüreceğiz. Bu minvalde politika belgeleri çerçevesinde düzenlenmiş olan 2025 Yılı Faaliyet Raporumuzu değerli kamuoyunun bilgisine sunar, emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Asım BAŞ
Sakarya İl Tarım ve Orman Müdürü

I) GENEL BİLGİLER

A. MİSYON VE VİZYON

Tarım ve Orman Bakanlığı 2024-2028 Plan döneminde;

Misyonumuz:

“Tarım, orman ve su kaynakları ile doğal ekosistemleri koruyarak verimli ve sürdürülebilir tarımsal üretimi, yeterli ve güvenilir gıdaya erişimi ve kırsal kalkınmayı sağlamak amacıyla politikalar belirlemek ve uygulamak”

Vizyonumuz:

“Türkiye Yüzyılında; tarım, orman ve su kaynaklarında sürdürülebilir ve güvenli bir gelecek”

Temel Değerlerimiz:

- Bilimsellik
- Erişilebilirlik
- Kayıtlılık, saydamlık, hesap verebilirlik ve güvenilirlik
- Sürdürülebilirlik
- Verimlilik ve kalite
- Hizmet ve paydaş odaklılık
- Ulusal stratejilere uyumluluk
- İşbirliğine açıklık ve katılımcılık
- Yetkinlik
- Tarımsal üretimi artırmak için sektöre yatırım

olarak belirlenmiştir.

B. YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR

İl Müdürlüğümüz Bakanlığımızın Taşra Teşkilatının, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönergesi kapsamında,

- Gıda ve Yem Şube Müdürlüğü
- Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüğü
- Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü
- Balıkçılık ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü
- Tarımsal Altyapı ve Arazi Değerlendirme Şube Müdürlüğü
- Çayır, Mera ve Yem Bitkileri Şube Müdürlüğü
- Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Şube Müdürlüğü
- Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Şube Müdürlüğü
- İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü

olmak üzere 9 şube müdürlüğü tarafından iş ve işlemlerini yürütmektedir.

Sakarya İlinin büyükşehir olması nedeni ile hizmetler merkez ve 16 ilçe teşkilatınca il genelinde yürütülmektedir.

İl Müdürlüğümüzün görev tanımı,

- a) İlin tarımsal envanterini çıkarmak ve ilin tarım üretim potansiyelini mevcut teknolojiye göre belirlemek,
- b) Her türlü il yayım programlarını hazırlamak ve yayınların kendi elemanlarına, tüketicilere ve çiftçilere ulaştırılmasını sağlamak,
- c) Çevreye duyarlı doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirlikle ilgili yeni teknolojileri ve bilgileri çiftçilere ulaştırabilmek, ilin tarımsal yayım programını hazırlamak programın gerçekleşebilmesi için üretici, üretici örgütleri, üniversite, özel sektör ile iş birliği yapmak,
- ç) Araştırma kuruluşları ile doğrudan merkeze bağlı olan benzeri kuruluşlarla iş birliği halinde uygulamaya dönük deneme ve demonstrasyonlar programlamak ve yürütmek,
- d) İlde çiftçilerin karşılaştığı problemleri araştırma enstitülerine iletmek, çözümlerin çiftçilere iletilmesini sağlamak, ilde görev yapan personelin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek,
- e) Tarım ürünlerinin işlenip değerlendirilmesine, pazarlamasına ve bunun için gerekli tesislerin kurdurulmasına yardımcı olacak çalışmaları yapmak, bu konuda üreticileri ve müteşebbisleri yönlendirmek,
- f) İlin tarım ürünlerini ekiliş, verim ve üretimlerini tahmin çalışmaları yapmak, tarımla ilgili her türlü istatistik bilgilerinin zamanında toplanmasını sağlamak,
- g) Hayvan ve bitki sağlığı ile gıda ve yem konusunda il düzeyinde risk kriterlerini ve yönetimi esaslarını belirleyerek değerlendirme yapmak ve gerekli iletişimi sağlamak,
- ğ) İldeki hayvanların refahının sağlanması ile salgın ve paraziter hastalıklardan

korunmasını sağlamak, bulaşıcı hastalıkların yurt çapında yayılmasını önlemek amacıyla il çapında plan, program ve projeler hazırlamak, gerek bunları gerekse Bakanlık tarafından belirlenenleri, ilde uygulamak, izlemek, denetlemek,

h) İl dahilinde çözümlenemeyen hastalık, teşhis ve tedavi problemlerini ilgili araştırma merkezlerine ve Bakanlığa intikal ettirmek, araştırma ve teşhis sonuçlarına göre gerekli tedbirleri almak,

i) Suni tohumlama hizmetlerini yürütmek ve soy kütüğü sisteminin yurt çapında yaygınlaştırılması için il bazında gerekli çalışmaları yapmak,

ı) Bakanlığa bağlı hayvan sağlığı ile ilgili hastane, klinik gibi merkezleri yönetmek; özel sektörde kurulacak bu çeşit tesislere Bakanlıkça belirlenecek esaslara göre izin vermek ve kurulmuş olanları denetlemek,

j) Hayvan sağlığı ile ilgili madde ve malzemelerin üretim, satış, ihracat, ithalat, taşıma, muhafazası ile ilgili kayıtları tutmak, Bakanlıkça belirlenmiş esaslarla ve yetkiyle sınırlı olarak faaliyetleri ile ilgili izin vermek, izlemek, kontrol etmek ve denetlemek

k) Özel sektörde kurulacak suni tohumlama istasyonları ve damızlık yetiştirme işletmelerine Bakanlıkça belirlenecek esaslara göre izin vermek ve denetlemek,

l) İl dahilinde uygulanan entegre ve münferit tarım ve kırsal kalkınma projelerinin gerektirdiği hizmetleri yapmak, yeni yapılacak projelerin gerektirdiği ön etüt ve envanter çalışmalarını yürütmek,

m) Projeye dayalı olarak kurulacak işletmelere ait kredi taleplerini inceleyerek uygun olanların gerekli proje ve çiftlik geliştirme projelerini hazırlamak,

n) İl dahilindeki bitki ve hayvan sağlığı ile ilgili iç ve dış karantina hizmetlerini mevzuatı doğrultusunda yürütmek, resmi ve özel mezbaha ve kombinaları sağlık yönünden denetlemek, ildeki damızlık boğa, koç, teke ve aygırların sağlık kontrollerini yapmak, uygun olmayanları enemek,

o) İl dahilinde bitkilere zarar veren zararlı hastalık ve organizmaların tespitini yapmak ve koruma programlarını hazırlamak, onaylanmış programların uygulanmasını sağlamak,

ö) İl dahilinde faaliyette bulunan bitki koruma ürünleri, zirai mücadele alet-makineleri, tohum ve gübre bayileri ile ilaçlama yapan özel ve tüzel kişilerin kontrolünü yapmak, gıda ve yem stokları, gıda ve yem konularını ilgilendiren etüt ve envanterleri hazırlamak, ruhsatlı yem fabrikalarını asgari teknik ve sağlık şartları bakımından denetlemek, gıda ve yem sanayileri ürünlerinin belirlenmiş esaslara uygunluğunu denetlemek, ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,

p) Bitki, hayvan, gıda ve yem güvenirliliğini gözeterek tüketiciyi ve halk sağlığını koruma amacıyla il düzeyinde tedbirler almak, Bakanlıkça belirlenen tedbirlerin ilde uygulanmasını sağlamak, izlemek, değerlendirmek, konusunda faaliyet gösteren laboratuvarları mevzuatı çerçevesinde belgelendirilmek, kaydını almak, izlemek, yetkili oldukları hususlarda denetlemek,

r) Su ürünlerinin ve su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilirlik temelinde işletilmesi ve geliştirilmesini sağlamak, buna yönelik koruma önlemlerini gerçekleştirmek, avcılık ve

yetiştiriciliğe, su ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına, balıkçı barınakları ve balıkçılık ve su ürünleri alt yapılarının geliştirilmesi ve işletilmesine, su ürünleri ile ilgili her türlü bilgi ve belge toplanmasına ve bu bilgilere yönelik kayıt sisteminin geliştirilmesine ilişkin düzenlemeleri uygulamak, getirilen düzenlemeler kapsamında izleme, kontrol ve denetim ile cezai müeyyideleri gerçekleştirmek, su ürünleri ile ilgili inceleme ve değerlendirmeler yapmak ve her türlü teşvik ve koruma tedbirlerinin alınmasını, üretim alanlarının kiralanması ve işletilmesini ve buralarda verimliliğin artırılmasını sağlamak, su kaynaklarının kirletilmesini önleyecek ve su ürünlerini zarardan koruyacak tedbirleri almak ve aldirmek, balıkçılık ve su ürünleri ilgili ihracat, ithalat işlemlerini mevzuatı çerçevesinde yürütmek.

s) Mera tespit tahdit, ıslah ve tahsis ile mera dışına çıkarılma ve bu gibi yerler ile ilin içerisinde bulunduğu tarım havzasına dair faaliyetlerde mevzuatı doğrultusunda işlemler yürütmek, tarım arazisinde ekili, dikili alanlarının ve bunların ürünlerinin taşınır ve taşınmaz çiftçi mallarının korunmasını ve tabii afetlerden zarar gören çiftçilere özel mevzuatına göre yardım yapılmasını sağlamak için ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak ve çalışmalara yardımcı olmak,

ş) Projeler çerçevesinde köylerde istihdam imkânlarını artırmak amacıyla el sanatlarının geliştirilmesini, yayılmasını ve tanıtılmasını sağlayıcı ve mamullerinin pazarlanmasını kolaylaştırıcı tedbirler almak,

t) Çiftçilerin kooperatif veya birlik şeklinde teşkilatlanmasını ve kooperatifçiliği teşvik etmek, bu amaçla etüt ve projeler hazırlamak, kooperatiflerin ve birliklerin kurulması için teknik ve yetkisi dahilinde mali yardımda bulunmak ve denetlemek,

u) Örnek çiftçi yetiştirmek gayesi ile çiftçi kadınlar ile çiftçi çocukları ve gençleri için eğitim programları ve projeleri uygulamak,

ü) Gıda, gıda katkı maddeleri ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeler konusunda faaliyette bulunan yerlerin gerekli kayıtları yapmak, izinleri vermek, üretim işleme ve satış yerlerini mevzuatı çerçevesinde denetlemek, bu malzemelerin ihracat ve ithalatında Bakanlık ile ilgili işlemlerinin il düzeyindekilerini yürütmek,

v) Tohumluk üretimlerinin beyanname kabulü, tarla kontrollerini yapmak ve numune alarak ilgili kuruluşlarına göndermek,

y) Tohumluk piyasasında yetkilendirme ile ilgili faaliyetleri yürütmek,

y) Tohumluk üretici ve bayilerinin kontrolünü yapmak,

z) Tohumluk, süs bitkileri, doğal çiçek soğanları ve kesme çiçek ile ilgili ithalat ve ihracat işlemlerini yürütmek,

aa) Bakanlıkça yürütülen iç ve dış kaynaklı entegre ve münferit bitkisel üretim, hayvancılık ve su ürünleri üretim, değerlendirme, pazarlama ve kırsal kalkınma projelerinin il ile ilgili kısımları uygulamak, uygulatmak, hibelerin zamanında ve amacına uygun olarak kullanılmasını takip ve kontrol etmek,

bb) Küresel iklim değişiklikleri, tarımsal çevre, kuraklık, çölleşme ile ilgili çalışmalar il düzeyinde olanları yürütmek, diğer afetler ve tarım sigortası ile ilgili olarak 14/6/2005 tarihli ve 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çerçevesindeki uygulamaların yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim, yayım ve tanıtım ve mevzuatla verilen diğer

alışmaları yapmak,

cc) Hayvan ıslahı faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin veri tabanı çalışmalarını yürütmek, Bakanlıkça düzenlenen suni tohumlama kurslarına ilişkin koordinasyonu sağlamak, suni tohumlama yapma izni vermek, sperma ve embriyo üretim merkezleri ve laboratuvarlarının kontrol ve denetimlerini yapmak,

) Büyükbaş ve küçükbaş damızlık yetiştiriciliği yapılan işletmelerin teknik yönden kontrolünü yapmak,

dd) Hayvancılık projeleriyle ilgili personel eğitimi ve bt ihtiyaçlarını tespit etmek ve ilin hayvancılık konusunda üretim potansiyelini belirlemek, mevzuatı doğrultusunda projeler yapmak, yürütmek, İlde hayvansal üretim insan sağlığı ve ekolojik dengeyi koruyucu yöntemlerle yapılmasına ilişkin çalışmalar yapıp bunları denetlemek.

ee) Projeye dayalı olarak kurulmak istenen hayvancılık işletmelerine ilişkin teknik yardım taleplerini değerlendirmek,

ff) İl dahilinde faaliyette bulunan her türlü gübre ve toprak düzenleyicilerin üretim yerleri, gübre bayileri ile bu bayilerin depolarını ve buralardaki piyasaya arz edilmiş ürünleri belirlenmiş esaslara göre uygunluğunu denetlemek,

gg) Bakanlığın il müdürlüklerine yetki devri yaptėı gübreler için ithalat uygunluk belgelerini düzenlemek,

hh) İlde ilk defa faaliyete geçen gübre fabrikaları ile gübre üretim yerleri için lisans başvurularında, bu fabrika ve üretim yerlerinin mevzuata uygunluğunu denetlemek, uygunluk raporunu Bakanlığa göndermek,

ıı) İlde bitkisel, hayvansal ve su ürünleri timi ile ilgili bilgi sistemlerinin kurulması ve kullanılmasını sağlamak,

ii) Kayıt sistemleri veri girişleri ve kayıt sistemlerine dayalı destekleme uygulamalarını yapmak,

jj) Tarımsal timi arttırmak, geliştirmek, kolaylaştırmak, kalitesini arttırmak ve maliyeti düşürmekle ilgili iş ve işlemleri usulünce yürütmek, çiftlik muhasebe veri ağının il ile ilgili kısımlarını mevzuatı çerçevesinde gerçekleştirmek,

kk) reticilerce toprak analiz sonuçlarına dayalı gübre kullanımını sağlamak için eğitim çalışmaları yapmak,

ll) İlde bulunan toprak-bitki –sulama suyu analiz laboratuvarlarının yetkilendirilmesi ve faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça istenen hususları yerine getirmek.

mm) Alternatif retim tekniklerine yönelik üretici, üretici örgütleri, müteşebbis ve tüketicilere eğitim ve yayım hizmetlerinde bulunmak, denetim faaliyetlerini yürütmek, alternatif tarımsal üretim tekniklerine yönelik Bakanlıkça verilecek görevleri yapmak.

nn) Sulamaya açılan alanlarda tarım tekniklerini çiftçilere öğretmek ve yaymak,

oo) İlin, tohum, fidan, fide, gübre, ilaç, aşı, serum, zirai alet ve makine, damızlık hayvan, yumurta, civciv, balık yavrusu ve yumurtası, ipek bği tohumu, ana arı, kovan, sperma zirai kredi gibi girdi ihtiyaçlarını ilçelerden gelen bilgiler ışığında tespit etmek, bunların tedarik ve dağıtımı için T.C. Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri, Tarım Satış Kooperatifleri, tarımsal amaçlı kooperatifler, döner sermaye, bt imkanları ve varsa fon gibi kaynaklardan yararlanmak üzere tedbirler almak,

öö) Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerini düzenleyen, 8/9/2006 tarih ve 26283 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri yapmak, uygulamaları yaygınlaştırmak için eğitim, yayım ve tanıtım çalışmaları yapmak,

pp) İlde kurulu bulunan döner sermaye işletmesi ile ilgili iş ve işlemleri mevzuatına uygun olarak yürütmek,

rr) Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ile arazi edindirme, tarım arazilerinin parçalanmasını önlemek, arazi düzenlemesi ve toplulaştırması, sulama verimliliğini arttırmak için uygun sulama tekniklerinin kullanılması ve tesislerinin yapılması, toprak kaynaklarını korumak, tarla içi geliştirme hizmetlerini yürütmek, 3083 sayılı Kanun çerçevesinde ve Bakanlıkça verilen yetki ve görevler dahilinde gerekli faaliyetleri yapmak,

ss) İlde bulunan Bakanlık kuruluşları arasında merkezden istenen verilerin toplanarak merkez kuruluşlarına bildirilmesi ve Bakanlıkça verilen talimat çerçevesinde koordinasyonu sağlamak,

şş) Bakanlıkça önceden tespit edilen ilke ve esaslar çerçevesinde hazırlanan il yıllık yatırım ve bütçe tekliflerinin planlanmasını, uygulamasını ve değerlendirmesini yapmak, tt) İlde, Bakanlığın orta ve uzun vadeli strateji politikaları çerçevesinde çalışmalarını yürütmek.

uu) Sivil savunma, afet, acil durum, seferberlik ve savaş hali ile koruyucu güvenlik hizmetlerini mevzuata uygun olarak sivil savunma uzmanları eliyle yürütmek.

üü) Kırsal alanda yaşayan kadınların tarımsal üretime katılımını ve istihdamını sağlamak, kadın örgütlerini ve girişimci kadınları desteklemek, kırsalda kadının konumunu iyileştirmek, fiziksel ve sosyal çevre ile olan ilişkilerini düzenlemek ve kapasitesini artırmak için gerekli çalışmalar yapmak, projeler hazırlamak, uygulamak, izlemek ve değerlendirmek.

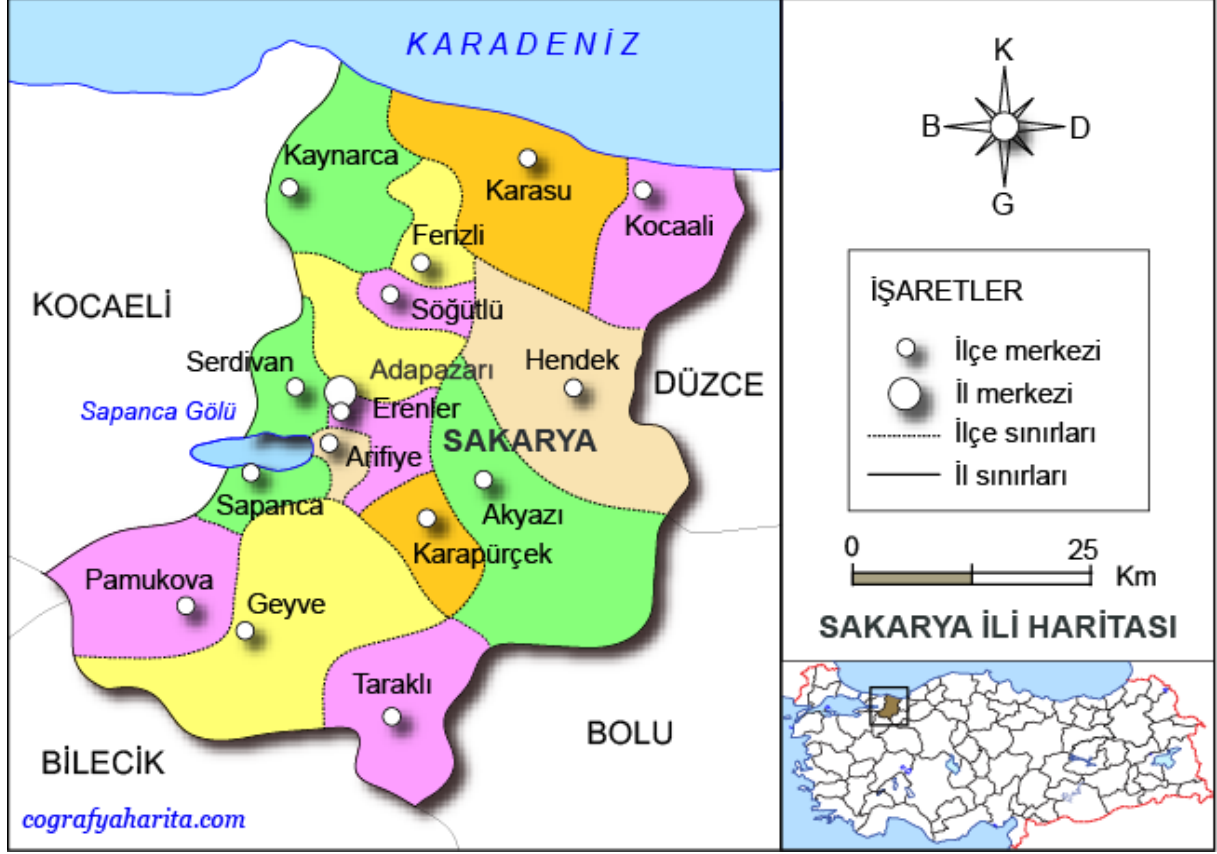
vv) (Ek: 28.8.2015 tarihli ve 38 sayılı Olur) İlçe müdürlüklerinin kurulmadığı yerlerde bu Yönerge ile belirlenmiş görevlere ilişkin iş ve işlemleri yapmak,

yy) Mevzuatla verilen diğer görevler ile Bakanlık ve vali tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

C. İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER

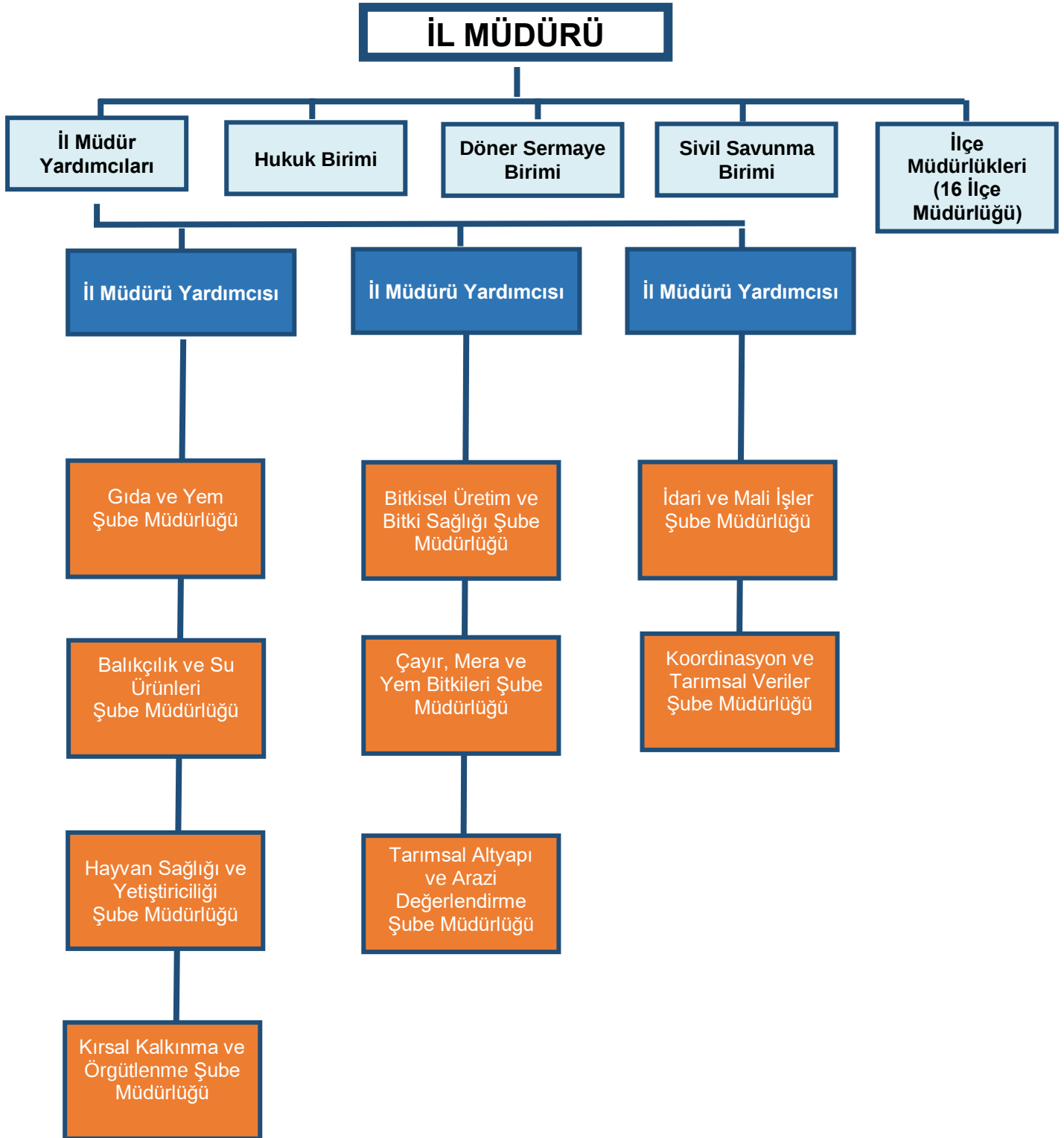
1. İlin Genel Tarımsal Görünümü

Şekil 1: Sakarya İli Siyasi Haritası

- Nüfus : 1.1 Milyon kişi
- Yüzölçümü : 482 bin hektar
 - Orman Alanı : 200 bin hektar (Yüzölçümünün %41,6)
 - Toplam Tarım Alanı : 171.110 hektar (Yüzölçümünün %35,5)
 - Çayır-Mera Alanı : 7.136 hektar (Yüzölçümünün %1,5)
 - Sulamaya Açılan Alan (DSİ) : 12.445 hektar
- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla : 536,7 Milyar TL
- Tarımsal Hâsıla : 26 Milyar TL
- İhracat : 5.692.912.074 Dolar (Yıllık)
- Tarımsal İhracat : 21.278.577 Dolar (Yıllık)

2. Teşkilat Yapısı

3. Fiziksel Yapı

İl Müdürlüğümüz merkezde 4, ilçelerde 6'sı kiralık 10'u hazineye ait olmak üzere toplam 20 adet hizmet binası ve 1 adet 3 katlı 5 daireden oluşan lojman bulunmaktadır.

Tablo 1: Bina Varlığı

Kurum	Adet	m2	Yapım Yılı	Mülkiyeti Kime Ait
İl Müdürlüğü	Ana Hizmet Binası	930 (B+ 2 Kat)	2002	Hazine
	Ek Hizmet Binası	570 2 Katlı	1975	Hazine
	Ek Hizmet Binası	100 Tek Kat	1975	Hazine
	Ek Hizmet Binası	300 Tek Kat	1975	Hazine
	Lojman	540 3 Katlı	1975	Hazine
İlçeler	Hizmet Binası	6 İlçe Müdürlüğü		Hazine
		10 İlçe Müdürlüğü		Hazine

Kaynak: (Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi-TKYS)

İl Müdürlüğümüzün merkezde 16 ilçelerde 47 adet olmak üzere toplam 63 adet hizmet aracı bulunmaktadır.

Tablo 2: Araç Durumu

	Hizmet Aracı Sayısı				
	Envanter		Kiralama	Geçici Tahsis	Toplam
	Model Yılı	Adet			
İl Müdürlüğü				-	
Hizmet Aracı	2025	1	-	-	1
Hizmet Aracı	2015	1	-	-	1
Binek	2020	-	1	-	1
Binek	1994	1	-	-	1
Kamyonet	2024	-	1	-	1
Kamyonet	2024	-	1	-	1
Kamyonet	2017	1	-	-	1
Kamyonet	2013	1	-	-	1
Kamyonet	2013	1	-	-	1
Kamyonet	2023	1	-	-	1
Kamyonet	2014	1	-	-	1
Minibüs	2014	1	-	-	1
Pikap	2015	1	-	-	1
Pikap	2015	1	-	-	1

	Hizmet Aracı Sayısı				
	Envanter		Kiralama	Geçici Tahsis	Toplam
	Model Yılı	Adet			
Pikap	2015	1	-	-	1
Pikap	2017	1	-	-	1
İlçeler Toplam *		32	15		47
Genel Toplam		45	18		63

Kaynak: (Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi-TKYS, İl Müdürlüğü Kayıtları vb.)

* İlçelere göre dağılım Ek Tablolar (Tablo 39) içerisinde verilmektedir.

4. Teknoloji ve Bilişim Altyapısı

Bakanlığımızın hedef ve politikaları doğrultusunda iş modelleri ve yürütülen iş süreçlerine uygun olarak bilişim altyapısının kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesi, internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge uygulamaları, bilgi sistemleri ve teknolojileri, yapay zekâ ve büyük veri alanlarında çalışmalar yürütülmektedir.

Ayrıca İl Müdürlüğümüz merkez ve ilçelerde sahip olduğu donanım araçlarına ve teknolojik kaynaklara ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3: Teknolojik Kaynaklar (adet)

Malzemenin Adı	Merkez	İlçeler Toplam*	Genel Toplam
Masaüstü Bilgisayar	175	345	520
Dizüstü Bilgisayar	20	20	40
Tablet Bilgisayar	3	0	3
Yazıcı	130	192	322
Faks	3	17	20
Fotokopi Makinesi	6	16	22
Projeksiyon Cihazı	8	16	24
Tarayıcı	6	20	26
Telefon	170	240	410
Modem	1	17	18
Fotoğraf Makinesi	5	4	9
Kamera	4	0	4
Video	2	2	4

Kaynak: (Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi-TKYS)

* İlçelere göre dağılım Ek Tablolar (Tablo 39) içerisinde verilmektedir.

5. İnsan Kaynakları

İl genelinde 451 memur, 42 işçi ve 45 4/B sözleşmeli olmak üzere toplam 538 personel görev yapmaktadır.

Tablo 4: Personelin Hizmet Sınıflarına Göre Dağılımı

ÜN VAN	Merkez	İlçeler Toplam*	Genel Toplam
İl Müdürü	1	-	1
İl Müdür Yardımcısı	3	-	3
Şube Müdürü	9	-	9
İlçe Müdürü	-	16	16
AVH	3	-	3
GİH	13	17	30
THS	96	146	242
SHS	28	89	117
YHS	13	17	30
4/B Sözleşmeli	9	36	45
İşçi	20	22	42
Hizmet Alımı (Şoför vb.)	-	-	-
Toplam	195	343	538

AVH: Avukatlık Hizmetleri Sınıfı, GİH: Genel İdare Hizmetleri Sınıfı, SHS: Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı, THS: Teknik Hizmetler Sınıfı, YHS: Yardımcı Hizmetler Sınıfı

Kaynak: (Personel Bilgi ve Yönetim Sistemi-PBYS)

* İlçelere göre dağılım Ek Tablolar (Tablo 40) içerisinde verilmektedir.

6. Yönetim ve İç Kontrol Sistemi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik kapsamında, kurumumuz tarafından sunulan bütün hizmetler ve bu hizmetlerin standartları belirlenmiş ve organizasyon şeması Kurumumuz internet sitesinde duyurulmuştur. İç Kontrol Standartları Tebliği kapsamında, İç Kontrol Sisteminin oluşturulması, izlenmesi ve geliştirilmesi için yeni birim risk ekibi oluşturularak Bakanlığımız Strateji Geliştirme Başkanlığına bildirilmiştir. Bakanlık Risk Eylem Planında belirlenen iyileştirme stratejilerinin belirlenen takvime göre uygun olarak 12 Haziran 2025 ve 17 Aralık 2025 tarihlerinde Bakanlığımızın “Birim Risklerinin Değerlendirilmesi” kısmına veri girişi yapılmıştır.

- İl Müdürlüğümüzde 2025 yılında 8 risk mevcut olup 8 riskte iyileştirme yapılmıştır.
- Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında yer alan eylemlerden 7 uyum sağlanmıştır. Haziran ve aralık aylarında uyum Eylem Planının uygulama sonuçlarının izlenmesi yapılarak Strateji Geliştirme Başkanlığına raporlanmıştır.
- Haziran ve aralık aylarında İç Kontrol Sistemi soru Formu doldurularak Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderilmiştir.
- Personel görev tanımlarına ilişkin; 2025 yılında iş akış şemaları, görev tanımları, görev envanter tabloları güncellenmiştir.

- İl Müdürlüğümüzde 2025 yılında denetim gerçekleştirilmiş olup denetim sonucunda İç Kontrol birimince yapılan faaliyetler tespit edilmiş ve 4 adet bulgu (Görev Envanter Tablolarının Güncel Olmaması, İl Müdürlüğünce Belirlenen Risk ve Kontrollerin Yeterli Olmaması, Arşivleme İşlemlerinin Uygun Olmaması ve İç Kontrol Sisteminin Uygun Şekilde Değerlendirilmemesi) üzerinde İç Denetim Başkanlığına iyileştirme konusunda 2026 yılı sonuna kadar taahhüt verilmiştir.
- İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporu Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderilmiştir.

II) FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER

A. SUNULAN HİZMETLER

1. Gıda ve Yem Şube Müdürlüğü

1.1. Gıda Denetim ve Denetçi Sayıları

2025 yılı içerisinde ilimizde faaliyet gösteren 1.346 adet gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler üreten iş yerine 3.087 adet denetim gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 9.994 adet gıda satış ve toplu tüketim yeri gıda işletmelerine 17.244 denetim gerçekleştirilmiştir. Yine ilimizde faaliyet gösteren 403 adet yem üreten ve satışını yapan işletmeye 514 adet denetim gerçekleştirilmiştir.

Gıda denetim çalışmaları ilimizde 82 kontrol görevlisince yürütülmekte olup, toplam 91 personelimizin kontrol görevlisi belgesi bulunmaktadır.

1.2. Gıda Üretim, Gıda Satış, Toplu Tüketim ve Yem İşletme Sayıları

İl genelinde 11.743 işletme bulunmakta olup işletmelerin dağılımları aşağıdadır.

Tablo 5: Gıda Üretim, Gıda Satış, Toplu Tüketim ve Yem İşletme Sayıları

SEKTÖRLER	Satış ve Toplu Tüketim	Üretim (Kayıtlı)	Üretim (Onaylı)	Yem	Toplam
İşletme Sayıları	9.994	1196	150	403	11.743

1.3. Konularına Göre Denetim Sayıları

Tablo 6: Konularına Göre Gıda Denetim Sayıları

Denetim Sebebi	Denetim Sayısı
Alo 174 Gıda Hattı	1.011
Bakanlık/İl/UKİP Yıllık Numune Alma Planı	286
CİMER	252
Rutin Denetim	15.630
İhbar ve Şikayet Denetimi	1
İzlenebilirlik Denetimi	26
Onay/Şartlı Onay/Kayıt Denetimi	49
Takip Denetimi	600
Diğer	2476
TOPLAM	20.331

İl genelinde gıda işletmeleri denetim çalışmaları kapsamında 20.331 adet gıda denetim hizmeti yürütülmüştür.

Tablo 7: Konularına Göre Yem Denetim Sayıları

Denetim Sebebi	Denetim Sayısı
Alo 174 Gıda Hattı	11
Bakanlık/İl/UKİP Yıllık Numune Alma Planı	226
CİMER	13
İzlenebilirlik Denetimi	24
Onay/Şartlı Onay/Kayıt Denetimi	7
Takip Denetimi	13
Yem Denetimi(rutin)	218
Diğer	2
TOPLAM	514

İl genelinde yem işletmeleri denetim çalışmaları kapsamında 514 adet yem denetim hizmeti yürütülmüştür.

1.4. Olumlu/Olumsuz Numune Sayıları

2025 yılı içerisinde il genelinde Merkez ve İlçe Müdürlüklerimiz tarafından yapılan denetimler sırasında 725 adet ürün numunesi alınmıştır. Alınan numunelerin 621 adedi uygun, 86 adedi ise uygunsuz olarak tespit edilmiş olup, 18 adedinin süreci devam etmektedir.

1.5. İdari Para Cezaları

İlimiz genelinde 2025 yılı içerisinde yapılan denetim ve numune sonuçlarına göre; 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı Gıda ve Yem Kanunu'nun 40. ve 41. Maddeleri gereği 30.005.877 TL değerinde 412 adet İdari Para Cezası uygulanmış, 8 adet Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. İdari Para Cezalarının 13 adedi Taklit ve Tağşişten uygulanmıştır.

1.6. İthalat ve İhracat Rakamları

İlimiz genelinde 2025 yılı içerisinde 180 adet gıda ve yem ithalatı işlemi gerçekleştirilmiş olup, 57 adet ithalat numunesi alınmıştır.

Tablo 8: İthalat Sayıları

İTHALAT	İthalat Sayısı	Miktar (Ton)
Gıda	67	221.610,305
Yem	113	593.932,006
TOPLAM	180	815.542,311

2025 yılında 4.456 adet ihracat sertifikası düzenlenmiş olup, 1084 adet numune alınmıştır. Müdürlüğümüz tarafından düzenlenmiş olan ihracat sertifikası sayıları Tablo 9'da belirtilmiştir. Ayrıca 16 adet serbest satış sertifikası düzenlenmiş ve 35 adet ihracattan geri dönen ürün kontrolü yapılmıştır.

Tablo 9: İhracat Sayıları

İHRACAT	Sertifika Sayısı	Miktar (Ton)
AB Kuru Meyve İhracatı	430	6.607,57
Gıda Sağlık Sertifikası	4026	51.415,20
TOPLAM	4456	58.022,77

1.7.Tütün ve Alkol Verileri

Tütün ve alkol piyasalarına ilişkin düzenlemeleri içeren 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun, 4250 sayılı İspirto ve İspirtolu İçkiler İhisi Kanunu 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun'la ve verilen görevler Tütün ve Alkol Dairesi Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir.

Bu kapsamda ilimiz ve diğer illerin Savcılık Makamı, kolluk kuvvetleri (Emniyet/Jandarma) tarafından talep edilmesi neticesinde 2025 yılında Alkol ve Alkollü içecekler için numune alımı ve mevzuat yönünden değerlendirilmesi sonucu 44 adet ekspertiz raporu ve 4 adet Değerlendirme Raporu, Tütün ve tütün mamulleri üzerinde yapılan değerlendirmeler sonucu 385 adet ekspertiz raporu ve 261 adet Değerlendirme Raporu düzenlenmiştir.

2025 yılında İl genelinde tütün ve alkol satışı yapan toplam 416 işletmeye yeni belge düzenlenmiştir.

Tablo 10: Tütün ve Alkol İşlem Dağılımı

İl Genelinde Tütün Ve Alkol Satan İş Yerleri	2025 yılı Faal İşletme Sayısı
Perakende alkollü içki satıcısı	389
Perakende tütün satıcısı	2.689
Nargilelik tütün mamulü sunum uygunluk belgesi	12
Alkollü içki toptan satıcısı	9
Etil alkol ve metanol toptan satıcısı	-
Tütün mamulü toptan satıcısı	14
Açık içki satıcısı	157
TOPLAM	3.270

1.8.Organik Ürün Denetimi

5262 sayılı Organik Tarım Kanununa istinaden 2025 yılında ilimizde 6 adet gıda üretim faaliyeti gösteren işletmede organik ürün denetimi gerçekleştirilmiştir.

1.9.Coğrafi İşaretli Ürün Denetimi

Tescil edilmiş coğrafi işaretli ürünlerin, 6.769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 49 uncu ve Sınai Mülkiyet Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 45 inci maddesi kapsamında her yıl üretimi, piyasaya arzı veya dağıtım aşamalarında veya ürün piyasada iken tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunun denetimi tescil ettiren kurum koordinatörlüğünde oluşturulan denetim kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Şube Müdürlüğümüz personellerinin katılımı ile oluşturulan denetim kurulu tarafından 43 adet işletmede denetim gerçekleştirilmiştir.

1.10.Takviye Edici Gıda Ürün Onay İşlemleri

Takviye Edici Gıdaların Onay İşlemleri Uygulama Talimatı gereği, yurt içinde üretilecek olan takviye edici gıdalar için onay başvurusu, takviye edici gıdayı kendi adı/ticari unvanı ve markasıyla piyasaya arz edecek gıda işletmecisinin bulunduğu il müdürlüğüne yapılmaktadır. Bu kapsamda 2025 yılında toplam 17 adet takviye edici gıda onay başvurusu yapılmış olup, Şube Müdürlüğümüzce 8 adet takviye edici gıda ürün onayı verilmiştir. 9 adet takviye edici gıda ürün onay başvurusunun inceleme süreçleri devam etmektedir.

1.11.Okullarda Eğitim Verilen Öğrenci Sayılar

19 okulda 1.775 öğrenciye gıda güvenilirliği ve gıda israfı konusunda eğitim verilmiştir.

1.12.Diğer Faaliyetler

- Bakanlığımız ‘Türkiye Gıda Okuryazarlığı Stratejisi ve Eylem Planında yer alan “1.3 Kırılgan Gruplar için gıda okuryazarlığı hizmetlerinin verilmesi” eylemi kapsamında Sakarya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü çalışanlarından 19 kişiye Gıda Okuryazarlığı eğitimi düzenlenmiştir.

- Bakanlığımız Hizmet İçi Eğitim Programı kapsamında İl Müdürlüğümüz ev sahipliğinde HACCP tetkik eğitimi düzenlenmiştir. İlimizden ve çeşitli illerden 50 gıda kontrol görevlisi katılım sağlamıştır.

- İl Müdürlüğümüzce, İl ve İlçe Müdürlüklerimizde çalışan personele yönelik Bulaşanlar Genel Talimatı bilgilendirme toplantısı düzenlenmiş olup, 42 kişiye eğitim verilmiştir.

- İl Müdürlüğümüz personellerine yönelik Süt ve süt ürünlerinde resmi kontrol eğitimi düzenlenmiş olup 6 personelimiz katılım sağlamıştır.

- İl Müdürlüğümüz koordinesinde fındık üretimi yapan çiftçi ve gıda işletmeleri ile İl Müdürlüğümüz personellerine yönelik Fındıkta Alternaria Toksinleri konulu eğitim düzenlenmiş olup 48 kişiye bilgilendirme yapılmıştır.

- Sakarya Açık Ceza İnfaz Kurumu personelleri ve hükümlülere yönelik Toplu Tüketim Yerleri İçin Hijyen konulu eğitim düzenlenmiş olup, 141 katılımcıya bilgilendirme yapılmıştır.

2. Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüğü

2.1. Bitkisel Üretim Verileri ve Bitkisel Üretimde Öne Çıkan Ürünler

Tarla Bitkileri

İlimizde tarla bitkileri üretim alanları 749 bin dekar olup, en çok üretimi yapılan ürün 451 bin dekar alanla mısırdır (silajlık mısır ve dane mısır). Mısır üretimi tarla bitkileri üretiminin % 60'ını oluşturmakta olup diğer tarla bitkisi ürünleri daha çok mısır üretiminde münavebede tercih edilen ürünlerdir (Buğday, Arpa v.b.). Bununla birlikte il genelinde buğday ve arpa Taraklı, Pamukova ve Geyve ilçelerinde tarla ziraatında ana ürün olarak değerlendirilebilir. Mısır üretimi Sakarya ili tarımsal üretimi içerisinde oldukça önemli bir ürün olup sulama yapılmamasına rağmen dekara verim Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Sakarya ili ayçiçeği üretimi bakımından uygun bir ekolojiye sahiptir. Ancak üreticiler daha çok mısır üretimini tercih etmektedir. Bununla beraber ayçiçeği üretimini teşvik edecek desteklemelerle beraber üretim alanlarının artma potansiyeli bulunmaktadır. Nitekim 2021 yılından bu yana ayçiçeği üretimini geliştirmeye yönelik "Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesi Projeleri" kapsamında yürütülen projeler sonucu 2020 yılında 22.871 dekar alanda yapılan yağlık ayçiçeği üretimi 2025 yılında 40.266 dekar alana çıkmıştır.

Meyve

Sakarya ilinde meyve üretim alanları 949.770 dekar olup, meyve üretiminde en çok üretimi yapılan ürünler fındık ve ayvadır. İlimizin meyve üretimi değerlendirildiğinde en önemli ürün fındıktır, ilin toplam tarımsal üretim alanlarının % 42'sinde, toplam meyve üretim alanının % 84'ünde fındık üretimi (794.734 dekar) yapılmaktadır. İlimizde fındık veriminin (120 kg/da) Türkiye ortalamasının üstünde olması ve arazi yapısı nedeniyle üretim maliyetlerini Ülke ortalamasının altında olması fındık üretimini cazip kılmaktadır. Sakarya ilinde meyve üretimi bakımından diğer önemli ürün ayva olup, Türkiye ayva üretiminin % 52' si ilimizde gerçekleşmektedir. Ayva üretiminin büyük bir bölümü Pamukova ve Geyve ilçelerinde yapılmaktadır. İlimizde ayva üretimi değerlendirildiğinde Ülke ayva üretiminde önemli bir yer tutmasına rağmen son yıllarda hastalık ve zararlı popülasyonundaki artış ile tarımsal girdilerdeki artışa bağlı olarak üreticilerin ayva üretiminden vazgeçme eğiliminde oldukları gözlenmektedir. İlimizde en çok üretimi yapılan diğer bir meyve üzüm olup, üzüm üretiminin tamamına yakını sofralık üzüm olarak yapılmaktadır. Ayva üretiminde olduğu gibi üzüm üretiminin büyük bir kısmı da Pamukova ve Geyve ilçelerinde yapılmaktadır. Sakarya'nın, Ülkemizin en

büyük tüketim merkezlerine yakın olması taze meyve üretiminde oldukça önemli bir avantaj sağlamaktadır. Tüketim merkezlerine yakın olması pazarlama kolaylığı, nakliye maliyetlerini azaltmasının yanı sıra, tüketicilerin daha kaliteli ve taze ürüne ulaşmasını sağlamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde sofralık üzüm üretiminin devamlılığı üreticiler için olduğu kadar tüketiciler açısından da avantaj sağlamaktadır.

Sebze

Sakarya'nın ekolojisi hemen hemen bütün sebzelerinin üretime uygun olmakla beraber, ilimizde çoğunlukla kışlık sebze üretimi gerçekleştirilmektedir. Sebze üretim alanları tarımsal üretim alanlarının yaklaşık % 4'nü oluşturmaktadır. En çok üretimi yapılan sebze marul olup bunu domates, karnabahar, lahana (beyaz), ıspanak ve taze barbunya takip etmektedir. Sakarya ile özleşen ve coğrafi işaret almış olan Adapazarı Beyaz Kestane Kabağı üretimi de yaygın olarak yapılmaktadır. Coğrafi işaret almış diğer bir sebze Taraklı Enginarı olup Taraklı ve Pamukova ilçelerinde yaygın olarak yetiştirilmektedir.

İlimiz 2025 yılı itibarı ile Örtü Altı Kayıt sisteminde; 0,7 dekar alanda alçak tünel, 295 dekar alanda plastik sera, 44 dekar alanda plastik ve polikarbon sera, 117 dekar alanda yüksek tünel sera olmak üzere toplam 457 dekar alanda örtü altı üretimi yapılmakta olup, toplam alan içinde 83 dekar alanda jeotermal kaynaklar kullanılarak üretim yapılmaktadır.

Tablo 11: Sakarya İli öne çıkan ürünler ve üretim verileri tablosu

Ürün	2025	
	Alan (da)	Üretim (Ton)
Fındık	794.734	66.258
Mısır (Dane)	274.339	152.616
Mısır (Silajlık)	174.195	639.255
Buğday	81.600	22.432
Üzüm (Sofralık)	45.214	20.008
Arpa	31.332	7.405
Ayçiçeği	50.858	5.126
Ayva	24.233	11.428
Marul (Kıvırcık)	16.806	47.444
Enginar	4.111	6.061
Kivi	2.676	7.163
Balkabağı	2.236	6.276

Tablo 12: Sakarya ili örtü altı kayıt verileri

Yetiştiricilik	2025		
	İşletme Sayısı	Örtüaltı Sayısı	Alan da
Topraklı	133	248	334,7
Topraksız	13	17	124,6

2.2.Bitkisel Üretim Desteklemeleri

Tablo 13: Bitkisel üretime yönelik destekleme dağılımı tablosu

Destekleme Adı	İşletme Sayısı	Destekleme Alanı (da)	Destekleme Tutarı (TL.)
Mazot ve Gübre Desteği	49.433	1.132.336,140	164.726.344,31
Hububat Baklagil Dane Mısır Fark Ödemesi Desteği	5.471	177.075,047	31.799.663,68
Yağlı Tohumlar Fark Ödemesi Desteği	859	21.631,970	7.432.250,26
Fındık Alan Bazlı Gelir Desteği	37.178	500.080,737	85.013.725,29
İyi Tarım Uygulamaları Desteği	72	5.561,844	341.842,51
Organik Tarım Desteği	397	10.897,391	1.197.427,57
Sertifikalı Fidan Kullanım Desteği	11	91,715	103.627,40
Sertifikalı Tohum Kullanım Desteği	665	12.628,099	825.606,93
Sertifikalı Tohum Üretim Desteği	1		5.880,00
Lisanslı Depoculuk Desteği	174		399.945,85
Küçük Aile İşletmesi Desteği	7	27,499	5.499,80
Biyolojik ve Biyoteknik Mücadele Desteği	1		25.200,00
Bambus Arı Desteği	1		11.200,00
Yem Bitkileri Desteği	2.181	75.477,494	11.325.112,14
Katı Organik-Organomineral Gübre Desteği	2.051	52.235,701	2.089.428,04
Toplam			305.302.753,78

2.3.Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları

Organik Tarım Faaliyetleri

2025 yılı Organik Tarım Desteklemeleri kapsamında ilimizde toplamda 397 işletmenin yaklaşık 11.000 da alanında 1.197.427,57TL tutarında destekleme ödemesi yapılmıştır. Söz konusu üreticilerimizin %18 lik kısmına hasat öncesi ‘Organik Tarım Denetimleri (72 adet denetim)’ gerçekleştirilmiştir. 2022 ve 2023 yıllarında ‘Organik Tarımın Yaygınlaştırılması ve Kontrolü Projesi’ kapsamında uygulamaya konulan ‘Organik Tarım Eğitim Projesi’ ve ‘Organik Tarım Pazarda’ projeleri 2025 yılı içinde de halen uygulanmaya devam etmiştir.

İyi Tarım Faaliyetleri

İyi Tarım Uygulamaları kapsamında 4.677 da alanda fındık, kivi, elma, yaban mersini, domates, çilek, trabzon hurması, süs bitkileri üretimi gerçekleştirilmiştir.

48 adet üretici denetimi, 8 adet piyasa denetimi gerçekleştirilmiş olup 1 adet işletmede tüketiciyi yanıltma kapsamında usulsüzlük tespit edilmiş, üretici ve sertifikasyon kuruluşu hakkında işlem başlatılmıştır

Ayrıca iyi tarım uygulamaları kapsamında 20 adet üreticiye İTU eğitimi verilmiştir.

2.4.Bitkisel Üretimin Geliştirilmesine Yönelik Çalışmalar

Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğümüz 2021 yılından bu yana tarımda sürekliliği sağlamak ve çiftçilerimizi desteklemek amacıyla ülke genelinden 'Tarım Arazilerinin Kullanımının Etkinleştirilmesi Projesi'ni yürütmektedir. Proje kapsamında Sakarya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü olarak 2021-2025 yılları arasında ilimiz üreticilerini desteklemek amacıyla yürütülen projelerde üreticilerimize tohum, fide ve sera örtüsü desteği verilmiştir. 2025 yılı içerisinde yürütülen 2 projenin toplam bütçesi 7.688.256,35 TL olup 17.550 dekar alanda 646 üreticimize tohum desteği verilmiştir.

Tablo 14: Bitkisel üretimin geliştirilmesine yönelik proje tablosu

2024-2025 Yılı Projeleri				
Yılı	Proje Adı	Çiftçi Sayısı	Alan (da)	Toplam Bütçe (TL)
2025	Ayçiçeği Üretimini Geliştirme Projesi	554	17.000	5.754.400
2025	Sakarya'da Bezelye Üretimini Geliştirme Projesi	97	800	1.935.000
2024	Sakarya'da Ayçiçeği Üretimini Geliştirme Projesi	566	16.775	5.351.280
2024	Sakarya'da Marul Üretimini Geliştirme Projesi	64	500	4.264.000
2024	Sakarya İlinde Plastik Sera Üst Örtülerinin Yenilenmesi	53	61	2.000.000
2024	Sakarya Ferizli Fındığın İyisi	25	732	241.125
2024	Ballıkız Ana Vatanında Yetiştiriyor	86	15	109.000
Toplam		1.445	35.883	19.654.805

2026 Yılında uygulanmak üzere sebze ve ayçiçeği üretimini geliştirme, iyi tarım uygulamaları ve organik tarım konularında toplam 12.408.000 TL bütçeli 5 adet proje hazırlanarak Bakanlığa sunulmuştur.

2.5.Bitki Sağlığı ile Bitki Sağlığı Uygulama Programları

- Mısır Entegre M¼cadele kapsamında mısır koğan kurdu ve mısır kurduna karşı 1.243 da alanda kimyasal m¼cadele yapılmıştır.
- Marul Entegre M¼cadele kapsamında beyaz ç¼r¼kl¼k, thrips, yaprak bitine karşı 629 da alanda kimyasal m¼cadele yapılmıştır.
- Bitki Sağlığı Uygulama Programı kapsamında s¼ne m¼cadelesinde 35.900 da alanda survey yapılmış olup ekonomik eşiği aşacak şekilde zarar g¼r¼lmemiřtir.
- Fındık ve s¼s bitkisinde, turunçgil uzun antenli b¼ceęi (*Anoplophora chinensis*) m¼cadelesinde 1.850 da alanda survey çalışmaları y¼r¼t¼lm¼řt¼r.
- Karantinaya Tabi Zararlı Organizmalar S¼rveyleri kapsamında ilimizde yetişen ¼nemli ¼r¼nlerde (Ayva, ceviz ,fındık, ¼z¼m, mısır, kiraz, zeytin, kivi, s¼s bitkisi) 7 adet hastalık ve zararlı etmeninde 3.000 da alanda survey çalışmaları y¼r¼t¼lm¼řt¼r.
- H¼lihazırda Elektronik Tahmin ve Erken Uyarı İstasyonlarının iklimsel verilerinden faydalanılan ve feromon tuzak takibi yapılan ¼r¼n grupları ayva, elma, bağ, zeytin, armut, ceviz, kiraz-vişne, şeftali ve trabzon hurması olmak ¼zere 9'dur. İlimizde yetiştiricilik yapan bağ (1.408), elma-armut-ayva (1.278), şeftali (688), ceviz (581), kiraz ve vişne (380) ve zeytin (364) ¼reticilerine 16 çalışma konusunda 48 farklı sms atılmıştır. Tahmin Erken Uyarı sistemi içerisinde zararlı takibi için kurulan feromon tuzak sayısı; 6 ilęede 19 mahallede 11 ¼r¼nde ve 10 zararlı çalışma grubunda olmak ¼zere toplamda 63 adettir.
- Sakarya ilinde 2025 yılında 1.850 da fındık ve s¼s bitkisi ¼retim alanında 17 Ekip 48 personelle y¼r¼t¼len Turunçgil Uzun Antenli B¼ceęi s¼rvey çalışmalarında řu ana kadar 29 da alanda TUAB tespit edilmiş olup, 352 da alanda kimyasal m¼cadele yapılmıştır. ¼reticilerimizle 6 toplantı d¼zenlenmiř olup 87 kişi katılım sağlamıştır.
- Eğitim, yayım ve m¼cadele çalışmaları devam etmektedir. 2025 yılında 16 İlęede, 86 farklı lokasyonda 41 teknik personel g¼revlendirilerek 86 feromon tuzak ve 60 yapışkan tabla ile s¼rvey çalışmaları devam etmektedir.
- 2025 yılı şubat ayı içerisinde, Cezbet-Yoket Metodu kullanımı için, başta fındık bahęesi olan ¼reticilerimiz olmak ¼zere 1.099 adet feromon tuzak ve 4.600 litre bitki koruma ¼r¼n¼ dağıtımı yapılmıştır. 2025 yılında pop¼lasyon takibini y¼r¼tt¼ę¼m¼z 146 adet feromon ve yapışkan tabla tuzağın kullanımı 31.10.2025 tarihi itibari ile sonlandırılmıştır.
- 13 Haziran' dan bu yana 16 ilęemizde, 275 farklı lokasyonda, 77.000 adet Samuray Arısının (*Trissolcus japonicus*) doğaya salımı geręekleřmiřtir.

- Kahverengi Kokarca ile mücadele kapsamında Bakanlığımız tarafından son gönderilen bütçe ile feromon tuzak, bkü ilaç ve biyosidal ilaç alımı ihalesi yapılmış olup toplamda 4.850 lt ilaç, 3.000 adet feromon, 1.000 adet tek kullanımlık tulum, 5.000 adet tek kullanımlık maske alımı yapılmıştır.
- Pestisit kalıntılarıyla mücadele çalışmaları kapsamında İl Müdürlüğümüzce 2025 yılı hasat öncesi pestisit denetimleri çerçevesinde 9 üründe toplam 85 adet kalıntı analizi gerçekleştirilmiş, denetimler sonucunda toplam 189.054 TL idari para cezası uygulanmış olup söz konusu işlemlerin takibi sağlanmış ve 133 köyde 268 adet üreticiye bilgilendirme yapılmıştır.

Tablo 15: 2025 yılı hasat öncesi pestisit denetimi uygulama tablosu

SAKARYA İLİ 2025 YILI HASAT ÖNCESİ PESTİSİT DENETİMİ UYGULAMA ÖZETİ								
Ürün	2025 Programı	2025 Gerçekleşme	MRL Üstü Tespit Sayısı	Tavsiye Dışı Tespit Sayısı	Söz konusu Ürün İçin Uygulanan Toplam İdari Para Cezası Sayısı (Adet)	Söz konusu Ürün İçin Uygulanan Toplam İdari Para Cezası Miktarı (TL)	Söz konusu Üründe Denetimler İle İlgili Bilgilendirme Yapılan Köy Sayısı	Söz konusu Üründe Denetimler İle İlgili Bilgilendirme Yapılan Üretici Sayısı
Marul	55	18	4	2	2	42.012	20	40
Ispanak	35	29	0	1	1	21.006	20	20
Ayva	160	3	1	1	1	21.006	45	150
Armut	6	2	2	2	2	42.012	5	5
Çilek	20	13	0	2	2	42.012	20	15
Üzüm	30	13	2	1	1	21.006	10	20
Mantar	7	7	0	0	0	0	4	4
Erik	6	0	0	0	0	0	4	4
Şeftali	10	0	0	0	0	0	5	10
Toplam	329	85	9	9	9	189.054	133	268

İthalat –İhracat İşlemleri

22 Aralık 2025 itibariyle 2025 yılında ; 3.692 adet ihracat işlemi (Bitki Sağlık Sertifikası), 39 adet Re-Export işlemi ve 860 adet ithalat işlemi (İthalat Uygunluk Belgesi), 362 adet Transit işlemi olmak üzere toplam 4.953 adet işlem gerçekleştirilmiştir.

Tablo 16: 2025 yılı dış karantina işlem tablosu

Dış Ticaret	Ürünler	Miktar
		2025
İthalat	Mantar Miseli	1.141 Ton
	Dış ve İç Mekân Süs Bitkileri	10.275.002 Adet
	Bitkisel Ürün*	623.728 Ton
	Torf	3.136 Ton
	Orman Ürünleri	4.994 Ton
Transit	Bitkisel Ürün	3.019 Ton
	Çeşitli Orman Ürünleri	5.457 Ton
İhracat	İç Fındık ve Fındık Ürünleri	40.207 Ton
	Çeşitli Orman Ürünleri	9.250 Ton
	Dış ve İç Mekân Süs Bitkisi	8.976.221 Adet
	Bitkisel Ürün*	8.725 Ton
Re-Export İhracat	Orman Ürünleri	1,6 Ton
	Tarla Bitkileri	67.857 ton
	Mantar Miseli	175 Ton

* Hububat, un, bakliyat, pamuk, kuru meyve, yağlı tohum

İlimizde ISPM-15 kapsamında faaliyet gösteren 39 adet ısıtma işlem fırını ve 5 adet tedarikçi kayıt belgesine sahip işletme bulunmakta olup mevcut işletmelerde 75 adet denetim faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

2.6.Bitkisel Üretime Yönelik Diğer Çalışmalar

Bitki Koruma Ürünleri ve Zirai Mücadele Alet ve Makineleri Bayii Hizmetleri

İlimizde faaliyet gösteren 127 adet bitki koruma ürünü bayi ve toptancısına toplam 390 adet denetim gerçekleştirilmiştir.

İlimizde reçete yazmaya yetkili 116 kişi bulunmakta olup bilgilendirme ve kontrol çalışmaları sürdürülmüştür.

118 adet zirai mücadele alet ve ekipman bayiine yönelik 220 adet denetim gerçekleştirilmiştir.

İlimizde fumigasyon operatör belgesine sahip 6 işletme mevcut olup ağırlıklı olarak ihracat öncesi fındık ve fındık ürünleri fumigasyon faaliyeti yürütülmektedir.

Bitki Karantinası Çalışmaları

Süs bitkileri işlemleri kapsamında 2025 yılı içerisinde 196 adet ihracat ön izni, 65 adet ithalat ön izni belgesi verilmiştir.

12 Ocak 2011 tarih ve 27813 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Bitki Pasaport Sistemi ve Operatörlerin Kayıt Altına Alınması Hakkındaki Yönetmelik ve

buna bağı talimatlar kapsamında, İlimizdeki üreticiler (operatör) kayıt altına alınmaya başlanmıştır. 2025 yılı itibariyle Bitki Pasaport Kayıt ve Takip Sisteminde süs bitkisi üreten 74 işletme kayıtlıdır. Bu işletmelerden 1 tanesi üretici birliği, 2 tanesi kalkınma kooperatifidir. Birlik ve kooperatifler altında da 30 üretici kayıtlıdır. İlimizde 2025 yılında Bitki Pasaportu Basma yetkisi verilen 1 üreticimiz bulunmaktadır. Söz konusu üreticiler, 5.703,58 da alanda süs bitkisi üretimi yapmaktadır. 2025 yılı içerisinde Bitki Pasaport Kayıt Sistemi kapsamında 851 yıllık denetim yapılmıştır.

Hasatta Dane Kaybı ve Anız Yangınlarının Önlenmesi Çalışmaları

Anız Yangınları Önlenmesi hakkında 2025/2 sayılı Valilik tebliği 16.06.2025 tarihinde yayınlanmıştır. Hazırlanan Tebliğ İl Jandarma Komutanlığına, İl Emniyet Müdürlüğüne, Belediye Başkanlıklarına, Sakarya İl Müftülüğüne, Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, Sakarya Orman Bölge Müdürlüğüne, 16 İlçe Kaymakamlığına, 16 İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne, Sakarya Ziraat Odası Başkanlıklarına ve Karayolları 17. Şube Şefliğine gönderilmiştir. İl Müdürlüğümüz koordinasyonunda 16 İlçe Müdürlüğümüzce kurulan ekiplerce anız kontrolleri gerçekleştirilmiştir. Anız yakılmasının önlenmesi konusunda 18 adet eğitim yayım ekibi kurulmuş, görevlendirilen 57 teknik eleman aracılığıyla gerekli kontrol ve eğitim yayım çalışmaları yapılmıştır. 887 adet liflet, 296 adet broşür dağıtılmıştır. Anız yangınıyla alakalı toplum bilinçlendirmesi açısından ilanlar yayınlanmış, 83 adet çiftçi bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Düzenlenen toplantılara 1.150 çiftçi katılım sağlamıştır. Anız yangını sonucu zarar gören ekili alan ve ormanlık alan bulunmamakla birlikte, herhangi bir cezai işlem uygulanmamıştır.

Biçerdöver hasat kontrolleri hakkında 2025/1 sayılı Valilik Tebliği 16.06.2025 tarihinde yayınlanmıştır. Hazırlanan Tebliğ İl Jandarma Komutanlığına, İl Emniyet Müdürlüğüne, Belediye Başkanlıklarına, Sakarya Defterdarlığına, 16 İlçe Kaymakamlığına, 16 İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne ve Sakarya Ziraat Odası Başkanlıklarına gönderilmiştir. Sakarya Valiliğinden 23.06.2025 tarihinde 2025 Yılı Biçerdöver Kontrolör Listesi Oluru alınmış, İl Müdürlüğümüz koordinasyonunda 16 İlçe Müdürlüğümüzce kurulan ekiplerce biçerdöver kontrolleri gerçekleştirilmiştir. Biçerdöver ürün hasadıyla ilgili işlemlerin titizlikle yürütülmesi, akabinde yapılan faaliyetler konusunda Müdürlüğümüzün bilgilendirilmesi hususunda İlçe Müdürlüklerimize yazı yazılıp konu hassasiyetle takip edilmiştir.

2025 yılında İlimiz 16 kontrol bölgesine ayrılarak 47 teknik personel ile biçerdöver kontrolleri yapılmıştır. Biçerdöver kontrollerinde biçerdöveri kullanan kişilerin operatör

belgeleri, her biçerdöver ve balya makinasında 2 adet 6'şar kg'lık yangın söndürme tüpünün bulundurulması denetlemiştir, hasat faaliyetleri sırasında olası anız yangını kontrolünü sağlamak amacıyla, biçerdöver sahiplerince, yangınlara karşı yangın söndürme kitlerinin yanı sıra en az 1 ton kapasiteli, dolu su tankeri bulundurmaları bildirilmiştir. Bu kriterler göz önünde bulundurularak denetlemeler yapılmıştır.

Bitki Besleme Birimi Çalışmaları

İlimiz genelinde 16 adet aktif gübre üreticisi/ithalatçısı, 292 adet gübre bayisi bulunmakta olup, bayii ve üreticilere yönelik 304 adet denetim gerçekleştirilmiştir. Bakanlığımız programı kapsamında 70 adet numune analizi yapılmış, analiz sonucunda içerik analizi uygunsuz gelen 9 adet numune için üreticilerine 7223 S.K. kapsamında 2.232.106,00 TL İPC uygulanmıştır. Ayrıca tescil/etiket denetimleri kapsamında 1 adet üreticiye etiket uyumsuzluğu sebebiyle 138.498,00 TL İPC uygulanmıştır.

Piyasaya Arz Edilen Gübrelerin İzlenmesine Yönelik Tebliğ gereği kurumlarla iş birliği halinde ilimizde faaliyet gösteren 292 adet gübre bayimizde kamera sistemi mevcut olup, İçişleri Bakanlığı Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi (GAMER) tarafından izlenmektedir.

Gübrelerin piyasa gözetim ve denetiminin daha etkili yürütülebilmesi, gübreler ile ilgili daha sağlıklı politika geliştirilebilmesi ve daha etkin planlama yapılması amacı ile Bakanlığımızca uygulanan Gübre Takip Sistemi (GTS) üzerinden üretici/ithalatçıdan nihai tüketiciye kadar olan gübre hareketleri izlenmektedir.

İlimizde 2025 yılında A tipi (%26 CAN, Üre, vb.) 34.107 ton, B tipi (15-15-15, 20-20-0, vb.) 37.200 ton olmak üzere toplam 71.307 ton gübre kullanımı gerçekleşmiştir.

Tohumluk Birimi Çalışmaları

İlimizde 977,83 da alanda sertifikalı tohum üretimi yapılmaktadır. 2025 yılında 50 adet sertifikalı tohumluk beyannamesi verilmiş olup 55 adet tarla kontrolü yapılmıştır. 2024 Yılı içerisinde ilimizde tohumculuk sektöründe faaliyet gösteren 62 işletmeye 76 denetim yapılmıştır.

İlimiz dış mekan süs bitkisi üretiminde % 25' lik oranla Ülkemizde ilk sıradadır. İlimizde 2025 yılı itibarıyla toplam 10.222 dekar alanda süs bitkisi üretimi yapılmaktadır. İlimizde sektörde faaliyet gösteren 1 adet Süs Bitkileri Yetiştiricileri Birliği, 2 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi olmak üzere 78 adet süs bitkisi üretici belgesine sahip üretici bulunmaktadır. 2025 yılı içerisinde şimdiye kadar 54 üreticimizin denetimi yapılmıştır.

Tablo 17: Tohumculuk Çalışmaları Dağılımı

Faaliyet Alanı	İşletme Sayısı	Denetim Sayısı	Numune Sayısı	Sonucu Uygun Numune Sayısı
Tohumluk Bayii	149	149		
Tohum Üreticisi	6	5		
Fidan Üreticisi	2	1		
Tohum Yetiştirici	11	11		
Süs Bitkisi Üreticisi	78	54		
Toplam	62	76	134	130

2025 yılı içerisinde ilimizde tohumculuk sektöründe faaliyet gösteren 168 işletmeye 166 denetim yapılmıştır.

Tablo 18: 2025 Yılı Sertifikalı Tohumluk Üretim Bilgileri

Ürün Türü	Beyanname Sayısı (Ad)	Üretim Alanı (da)	Üretim Miktarı (Ton)
Ekmeklik Buğday	12	521	191.650
Makarnalık Buğday	4	34	9.150
Arpa	28	389,53	180.000
Triticale	2	19	9.400
Mısır	3	8,3	Üretim Devam Ediyor
Kestane Kabağı	1	6	Üretim Devam Ediyor
Toplam	50	977,83	390,200

Sözleşmeli Üretim

İlimizde 12 çiftçi 275.777 dekar alanda Fındık üretimini sözleşmeli olarak üretmektedir.

Tablo 19: Sözleşmeli fındık üretim tablosu

Sıra No	İl Adı	Sözleşme Sayısı	Sözleşme Yapılan	Sözleşme Miktarı	Sözleşme Miktarı
1	SAKARYA	1	92,475	9.750,000	Adet
2	SAKARYA	11	183,302	42.850,000	Kg

Şeker Pancarı Kontrol İşlemleri

2025 yılında toplam 10 ilçede 550 çiftçi tarafından yaklaşık 9.000 da alana şeker pancarı ekilmiş olup, örnekleme yöntemiyle 85 adet parselin yerinde kontrolü gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca yılda 1 kez ilimizde bulunan Adapazarı Şeker Fabrikasının denetimi yapılmaktadır.

3. Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü

3.1. Hayvan Varlığı

İlimizin gerek çayır mera varlığı gerekse geçmişten gelen hayvancılık kültürü büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde ilimizi güçlü kılmaktadır.

Tablo 20: Sakarya İli Hayvan Varlığı

Yıllar	Sığır	Manda	Koyun	Keçi	Kanatlı	Arılı
2025	194.016	2.057	63.906	16.042	34.570.016	90.979

- Büyükbaş hayvancılık bakımından;İlimiz 196.073 büyükbaş hayvan sayısına sahiptir.
- İl dışına gönderilen 7738 büyükbaş hayvan sayısına sahiptir.
- 2002 yılında %38 olan kültür+kültür melezi hayvan oranı günümüzde %90 in üzerine çıkarılmıştır.
- Küçükbaş hayvancılık bakımından;İlimiz 79.948 küçükbaş hayvan sayısına sahiptir.
- Kanatlı hayvan yetiştiriciliği bakımından; İlimiz ticari etlik kanatlı hayvan yetiştiriciliği bakımından ülkemizde 3. sırada bulunmaktadır. 34.570.016 adet kapasiteye sahip olan ilimiz, bu potansiyeliyle beyaz et üretiminde ülke ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır.
- Arıcılık bakımından; İlimiz 90.979 arı kovana sahiptir.

3.2. İşletme Sayısı

Tarım ve hayvancılık faaliyetleri ilin ekonomisinde önemli bir yer tutmakta olup, sosyal yapı içerisinde önemli bir unsurdur.

Tablo 21: Sakarya İli Tarımsal İşletmelerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı

	Sayısal veri	% değeri
Kanatlı Bilgi Sistemi (KBS)	1.061	
Arıcılık Kayıt Sistemi (AKS)	1.170	
Büyükbaş işletme (Türkvat)	17.088	
Küçükbaş işletme (Türkvat)	1.075	
Büyükbaş+ küçükbaş işletme (Türkvat)	470	
Hayvancılık	18.633	
Sadece bitkisel üretim yapan		
Sadece arıcılık yapan	1.021	
Sadece büyükbaş hayvanı olan	17.088	91,8
Sadece küçükbaş hayvanı olan	1.075	5,7
Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığı beraber yapan	470	2,5
Sadece hayvancılık yapan		
ÇKS + Hayvancılık		
ÇKS + AKS		
AKS + Hayvancılık		
ÇKS+AKS+ Hayvancılık		

3.3.Hayvancılık Desteklemeleri

İlimiz hayvancılık sektörüne doğrudan 2024 yılında 134.764 milyon TL destekleme yapılmıştır.

Tablo 22: Hayvancılık Desteklemeleri

2002	2023	2024	2025 (Temmuz)	TOPLAM (2003- 2025)
42.540	69.526.185	91.087.803	120.959.675	718.167.288

3.4.Hayvansal Üretimi Geliştirilmesine Yönelik Yürütülen Projeler

Kırsalda Bereket Hayvancılığa Destek projesi kapsamında ilimizde 1216 adet başvuru olup 20 adet asil 24 yedek yetiştirici için büyükbaş hayvan temini gerçekleştirilmektedir.

3.5.Aşılama Faaliyetleri

İlimizin mevcut hayvan varlığı ve bölgesel konumu nedeni hasatlıklara karşı kesintisiz etkin aşılama çalışması yürütülmektedir.

Tablo 23: 2025 Yılı Sakarya Aşılama Sayıları

Aşı Grubu	Program (Yıllık)	Güncel Aşılama Bilgisi (Yıllık)	% (Yıllık)
Anthrax	0	0	0
Koyun keçi brusellozu	16,195	14,982	92.51
Koyun keçi çiçek	71,250	62,424	87,61
Koyun keçi vebası	32,390	36,243	111.90
Kuduz	8,525	6,274	73.60
Mavidil	0	0	0
Siğir brusellozu	123,600	73,803	59.71
Şap grubu	371160	407077	109

3.6.Küpeleme Faaliyetleri

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanları kayıt altına alarak kontrol takip için 2025 yılında 31.984 büyükbaş, 30.412 küçükbaş hayvan küpelenecek kayıt altına alınmıştır.

3.7.Suni Tohumlama Çalışmaları

İlimizde 2025 yılında 23.161 adet suni tohumlama yapılmıştır. Toplam 12.725 buzağı suni tohumlamadan doğmuş olup 3.976 adeti yerli spermadan elde edilmiştir.

3.8.Hayvan Hareketleri ve Yol Kontrolleri

İlimiz hayvan yetiştiriciliğinde birçok ilin geçiş noktası olmasından dolayı, mevzuatlara uygun şekilde hayvan sevkini yapılması, hayvanlarda verim kaybının ve bireysel hayvan kayıplarının önlenmesi, hayvan sağlığının korunması ve hastalıkların ülke

geneline yayılmasının önlenmesi amacıyla yol kontrolleri tüm yıl boyunca devam etmektedir.

2025 yılında ilimiz genelinde 264 yol kontrolü esnasında 466 araç kontrol edilmiştir.

3.9.Sevk ve Raporlar

Hayvan hareketlerinde 508 veteriner sağlık raporu ile 7738 büyükbaş, 70 veteriner sağlık raporu ile 3202 küçükbaş hayvan olmak üzere 10.940 baş hayvan sağlık kontrolleri yapılarak il dışına sevk edilmiştir.

2025 yılı kurbanlık sevkleri kapsamında 1198 büyükbaş, 495 küçükbaş olmak üzere toplamda 1693 baş hayvan sevk yapılmıştır.

Kanatlı hayvan sevkleri için 4.705 adet ve yumurta sevkleri için 1.051 adet Veteriner Sağlık Raporu düzenlenmiştir.

3.10.Kesimhaneler

İlimizde 5 kanatlı eti, 7 kırmızı et kesimhanesi olmak üzere toplamda 12 kesimhane mevcut olup 2025 yılı içinde Alo Gıda, Cimer, Riski Dayalı Rutin Denetim kapsamında toplamda 40 adet denetim gerçekleştirilmiştir.

İlimizde faaliyet gösteren kırmızı et kesimhanelerinde toplam 4117 büyükbaş ve 920 küçükbaş hayvan kesimi yapılmış olup, kurbanlık hayvan kesimleri de hesaba katıldığında 2025 yılında 13 Bin ton civarında kırmızı et üretimi gerçekleşmiştir.

Ayrıca kanatlı kesimhanelerinde de 214.120.243 adet broiler kesimi gerçekleşmiş olup 330.000 ton civarı beyaz et üretimi olmuştur.

Türk Gıda Kodeksi Mikrobiyolojik Kriterler Yönetmeliği kapsamında da toplamda kırmızı ve kanatlı et kesimhanelerinden toplamda 20 adet (5n) numune alınıp analizleri yaptırılmıştır.

İlimizde İnsan Tüketimi Amacıyla. Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği kapsamında 5 adet rendering tesisi mevcut olup toplamda 14 adet denetim yapılmıştır.

Ayrıca İnsan Tüketimi Amacıyla. Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği kapsamında halı hazırda 4 adet onay belgeli işletme ile 1 adette işletme kayıt belgeli solucan gübre tesisi bulunmaktadır . Toplamda da 14 adet denetim yapılmıştır.

3.11.Hayvan Hastaneleri

İlimiz tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde bölgeye hitap etmekte olup ilimizdeki Bakanlığımıza bağlı kuruluşlar yanında, yerel yönetimler ve üniversite faaliyetleri de sektörü destekler yapıdadır.

İlimizde 1 adet veteriner polikliniği ile 126 adet veteriner muayenehanesi bulunmaktadır. 6 adet Veteriner Ecza Deposu bulunmaktadır. Veteriner Tıbbi Ürün denetimi olarak toplam 144 denetim gerçekleştirilmiştir.

İlimizde 2 adet çiftliğin (41/4) Veteriner Tıbbi Ürün Temin İzni, 2 adet hayvanat bahçesine ait (41/4) Veteriner Tıbbi Ürün Temin İzni, 6 adet Kanatlı entegre tesislerine ait (41/4) Veteriner Tıbbi Ürün Temin İzni bulunmaktadır.

Ayrıca 9 adet (41/3) Veteriner Tıbbi Ürün Kamu Temin İzni bulunmaktadır.

2025 yılında Temin izinli işletmelerde toplam 36 denetim yapılmıştır. İlimizde 1 adet çalışma izni verilen deney hayvanı birimi bulunmaktadır.

3.12.Ari ve Onaylı Süt Çiftliği İşletmeleri Kayıt, Denetim Çalışmaları

İlimizde bulunan 3 adet hastalıktan ari işletmede denetim ve kontrol işlemleri yıl boyu rutin olarak yürütülmektedir.

3.13.Safkan Arap-İngiliz Atı Soy Kütüğü İş ve İşlemleri

2025 Yılı içerisinde Safkan İngiliz ve Arap atlarının soy kütüğü kayıtları ile ithalat ve ihracatına ilişkin yürütülen işlemler kapsamında, toplam 12 adet ithal kısarak ve aygır tescil işlemi gerçekleştirilmiş, 282 adet tay tescil edilmiştir. Ayrıca 6 adet pedigree kaybı işlemi yapılmış ve 473 adet vize işlemi sonuçlandırılmıştır. İthalat öncesi 12 adet karantina işlemi uygulanmış, safkan atlarda toplam 9.500 adet aşılama yapılmıştır. Soy kütüğü işlemleri kapsamında laboratuvarlara 288 adet DNA analizi için kan örneği, 1.898 adet ise serum analizi için kan örneği gönderilmiştir. Bunun yanında 54 adet damızlık belgesi düzenlenmiş ve yıl içerisinde toplam 3.166 at muayene edilmiştir.

3.14.Kanatlı İşletmeleri Faaliyetleri

İlimizde 34.570.016 adet kapasiteli 860 adet broiler işletmesi faaliyet göstermekte olup yıllık beyaz et üretimi 209.928 ton olarak ve 2.914.490 adet kapasite ile faaliyetlerini sürdürmekte olan 151 adet ticari yumurtacı işletmede yıllık 472.953.130 adet sofralık yumurta üretimi gerçekleştirilmektedir. Ticari etlik ve yumurtacı kanatlı işletmelerde kontrol ve denetim faaliyetleri düzenli olarak yürütülmekte olup, üretim süreçlerinde izlenebilirlik sağlanmıştır.

3 adet kuluçkahane ve 36 adet damızlık etlik kanatlı işletmesinde 6 ay ara denetim yapılarak numune alım işlemleri gerçekleştirilmiş ve sağlık sertifikaları düzenlenmiştir. İlimiz genelinde belirlenen ticari ve köy kanatlısı işletmelerinde yılda iki defa Avian Influenza ve Newcastle hastalıkları yönünden Survey çalışması gerçekleştirilmiş, 48 ticari ve köy kanatlısı işletmesinden numune alınmıştır. Ulusal Salmonella Kontrol Programı kapsamında il genelinde faaliyet gösteren kanatlı işletmelerinden çorap swap numuneleri toplanmış ve Salmonella izleme çalışması yürütülmüştür. Rusya federasyonuna kuluçkalık yumurta ihracatı kapsamında damızlık işletmelerden numune alım işlemleri gerçekleştirilmiştir.

3.15.UKİP (Ulusal Kalıntı İzleme Programı) Çalışmaları

2025 yılı UKİP (Ulusal Kalıntı İzleme Programı) kapsamında 1473 numune programa alınmıştır. Programa ait bilgiler aşağıdaki tablodaki şekildedir. İl genelinde UKİP (Ulusal Kalıntı İzleme Programı) kapsamında geri izlemeye yönelik herhangi bir olumsuzlukla karşılaşılmamıştır.

Tablo 24: UKİP (Ulusal Kalıntı İzleme Programı) Çalışmaları

Unsur	Programlan an Numune Sayısı	Alınan Numune Sayısı	Olumsuz Sonuçlanan Numune Sayısı (Geri İzleme)
Broiler (kas, yem, karaciğer, su)	1409	1585	10
İnek Sütü	11	12	0
Yumurta	31	31	0
Bal	13	14	0
Büyük baş et	15	15	0
Su ürünleri	4	4	0

3.16.Ev Hayvanı Satış Yeri Ruhsatlandırma ve Denetim İşlemleri

İlimizde 4 adet barınma, 4 eğitim, 3 üretim 48 adet satış işletmesi bulunmaktadır.

İlimizde 2025 yılı içerisinde 2840 kedi ve 2778 köpek olmak üzere toplam 5.618 adet, toplamda ise 5083 hayvana mikrochip uygulaması ile kimliklendirme işlemi yapılmıştır. İlimiz genelinde toplam kedi-köpek varlığımız 45.325 olarak kayıt altına alınmıştır.

3.17.Hayvan ve Hayvansal Ürün İhracat-İthalat İşlemleri

Canlı hayvan ve hayvansal ürün ihracatına yönelik, 58.623 ton hayvansal ürün, 8.170 ton hayvansal yan ürün, 157 adet yolcu beraberi kedi-köpek ve 6.968.160 adet damızlık yumurta ihracatı ilimizden gerçekleştirilmiştir.

İlimizde toplamda 30 işletmeye toplamda 1435 adet besilik ithal hayvan girişi yapılmış olup , 25 işletmede karantina işlemleri tamamlanmış olup 5 işletmede karantina süreci devam etmektedir.

İlimizde toplamda 7 işletmeye toplamda 93 adet damızlık ithal hayvan girişi yapılmış olup karantina işlemleri tamamlanmış

3.18.Serbest Veteriner Hekim Muayenehane Açılış ve Denetim İşlemleri

İlimizde 127 adet veteriner hekim muayenehanesi ve polikliniği bulunmakta olup yıllık rutin denetimleri ve açılış devir gibi iş ve işlemleri yapılmaktadır.

3.19.Diğer faaliyetler

Ayrıca ilimizde görev yapan Resmi veteriner hekimlere yönelik olarak hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvan hareketleri kontrolü genelgesi kapsamında eğitim düzenlenmiştir.

Yeni üretim planlaması ve destekleme modeli ile ilgili olarak tüm işletmelere yönelik gerek sosyal medya gerekse bakanlığımız koordinesinde cuma buluşmaları olarak yerelde eğitimler verilmiştir. İlçe müdürlüklerimizle koordineli olarak her hafta yaklaşık bin çiftçiye bilgilendirme yapılmıştır.

4. Balıkçılık ve Su Ürünleri Şube Müdürlüğü

4.1.Su Ürünleri Üretim Miktarları

Avcılık faaliyetleri kapsamında; yıllık avcılık miktarı denizlerimizde 200,6 ton, iç sularımızda ise 1 ton olarak tespit edilmiştir.

Üretim planlaması kapsamında hamsi avcılığı için 4 balıkçı gemisine toplam 1.440 ton kota tahsis edilmiş olup, söz konusu gemiler avcılık faaliyetlerine devam etmektedir.

Diğer türler kapsamında ilimiz genelinde kara salyangozu avcılığı yapılmakta olup, 2025 yılı üretim miktarı 251,6 tondur.

Ayrıca ilimizde alabalık ve Türk somonu yetiştiriciliği yapılmakta olup, toplam üretim miktarı 905 tondur.

4.2. Balıkçı Teknesi ve Balıkçı Sayıları

İlimizde 205 Adet Balıkçı gemisi bulunmakta olup Bunların 27 Adedi 12 metre üzeri balıkçı gemisidir. Ayrıca ilimizde 3600 profesyonel balıkçı ve 3202 amatör balıkçı bulunmaktadır.

4.3. Balıkçı Barınakları

İlimizde resmî bir balıkçı barınağı bulunmamaktadır. Ancak Sakarya Nehri'nin Karadeniz'e döküldüğü Karasu İlçesi Yenimahalle mevkiinde bulunan alan, balıkçılarımız tarafından doğal barınma alanı olarak kullanılmaktadır.

Bu alanda 70 adet özel tekne ile ruhsat tezkeresi bulunan 40 balıkçı gemisi yer almaktadır.

Yenimahalle Balıkçı Barınağı Projesi, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yatırım planları kapsamında yürütülmektedir.

4.4. İşletme Sayıları

İlimizde 20 adet alabalık üretim çiftliği bulunmakta olup, yıllık 905 ton üretim kapasitesiyle tam kapasite çalışılmaktadır.

Ayrıca il genelinde 56 adet su ürünleri perakende satış yeri bulunmaktadır.

4.5. Su ürünleri Desteklemeleri

İlimizde, avcılık kapsamında boyu 12 metrenin altında olan balıkçı gemilerine, Küçük Ölçekli Balıkçılığın Desteklenmesi amacıyla destekleme ödemesi yapılmaktadır.

2025 yılı içerisinde 165 balıkçı gemisi bu destekten faydalanmış olup, toplam 1.500.000 TL ödeme gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca ilimizde bulunan yetiştiricilik tesislerine, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Desteklemesi kapsamında destek verilmiş olup, 2025 yılında 6 adet alabalık üretim tesisi destekten yararlanmış ve 913.358,14 TL ödeme yapılmıştır.

4.6. Su Ürünleri Kontrol ve Denetim Sayıları

İlimizde bulunan su ürünleri satış yerleri, depolama tesisleri, nakil güzergâhları ile göl ve göletlerde 2025 yılı içerisinde toplam 1.450 adet kontrol ve denetim gerçekleştirilmiştir.

4.7. Yasak Avcılık Nedeniyle Mülkiyeti Kamuya Geçirilen Vasıta Sayıları

İlimiz genelinde 2025 yılı içerisinde mülkiyetin kamuya geçirilen av araçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 25:Av Araçları

Av Aracı	Miktarı	Av Aracı	Miktarı
Misina Ağ	7500 m.	İp Ağ	2650 m.
Pinter	69 ad.	Pareketa	5150 m.
El Tırmağı	9 ad.	Trıvırı	6 ad.
Olta	2 ad.	Fiber Tekne	1 ad.
Şişme Bot	1 ad.	Trol Ağı	4 ad.
Trol Kapısı	8 ad.	Gırgır Ağı	1 ad.
Çaparı	7 ad.	Şnorkel	2 ad.
Dalış Maskesi	2 ad.	Ağırlık (Dalgıç)	4 ad.
Zıpkın	2 ad.	Palet	2 çift

4.8.Su Ürünlerinin Geliştirilmesine Yönelik İlde Yürütülen Projeler

İl Müdürlüğümüz tarafından, su ürünleri sektörünün geliştirilmesi amacıyla istilacı türler konusunda farkındalık eğitimleri düzenlenmiş olup, 2025 yılı içerisinde 4 ilçede, 9 okulda eğitim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Hayalet Ağların Temizlenmesi Projesi kapsamında, Sakarya Nehri Tuzla mevkiinde bulunan 10 lokasyonda ve toplam 7,5 km'lik alanda dalgıçlar tarafından tarama ve temizlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda 1.500 metre monofilament ağ ile 35 takım pinter kasnağı tespit edilerek gerekli işlemler sonrasında imha edilmiştir.

Balıklandırma çalışmaları kapsamında ise; Sapanca Gölü'ne 300.000 adet, Elmalı Göleti'ne 50.000 adet olmak üzere toplam 350.000 adet pullu sazan yavrusu suya bırakılmıştır.

5. Tarımsal Altyapı ve Arazi Değerlendirme Şube Müdürlüğü

5.1. Toprak Koruma Kurulu

2025 yılı içerisinde 4 adet Toprak Koruma Kurulu toplanmış ve 162 gündem maddesi hakkında karar alınmıştır.

2025 yılı içerisinde toplam İl Müdürlüğü Toprak Koruma Kurulunca 86 adet Tarım dışı kullanımı için toplam 273 ha'lık alan Bakanlığımızca 12 Adet talep dosyası (287 ha'lık alan) tarım dışı kullanım izni verilmiştir.

5.2. Büyük ovaların belirlenmesi ve Korunması

Toprak Koruma ve Arazi Kullanım kanunu'nun 14'üncü maddesi çerçevesinde, Sakarya İli sınırları içerisinde 13 Adet Büyükova Koruma Alanı olarak belirlendiği, bunların son hali ile; 891,01 ha alana sahip Ahiler Ovası Büyük Koruma Alanı, 259,72 ha alana sahip Bacıköy Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 422,32 ha alana sahip Geyve Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 760,70 ha alana sahip Hendek Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 1.811,00 ha alana sahip Gökçeören Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 3.465,36 ha alana sahip Kaynarca Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 560,12 ha alana sahip Kemaliye Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 369,83 ha alana sahip Eşme Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 33.512,73 ha alana sahip Sakarya Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 4.573,99 ha alana sahip Sakarya Söğütlü Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, 7.580,22 ha alana sahip Sakarya Pamukova Ovası Büyük Ova Koruma Alanı,

3.031,21 ha alana sahip Sakarya Ferizli Ovası Büyük Ova Koruma Alanı, toplam 58.138,90 ha. Büyük Ova Koruma Alanı olarak tescil edilmiştir.

5.3. Atıl Tarım Arazileri Faaliyetleri

Tarımsal üretim yapılabilecek veya kullanılabilecek nitelikte olup hukuki, sosyal, ekonomik, teknik, çevresel vb. nedenlerden ötürü malikleri tarafından işlenmeyen, ekilmeyen ve fiziksel olarak boş bırakılan âtıl tarım arazilerinin tespit edilerek tarımsal faaliyete kazanması sağlanması amaçlanmaktadır.

2025 yılı içerisinde Kocaeli ve Pamukova İlçemizde 19 adet atıl tarım arazisi tespiti yapılmış olup; 7 parsel kiralama askı sürecinde Kocaeli ilçe sınırlarında 2 adet parsel (1.2 ha'lık) alan kiralananmıştır.

5.4. Coğrafi Bilgi Sistemi Çalışmaları

Cbs iş ve işlemlerinde Uzaktan Algılama İşlemleri için 1000 adet parselde yerinde Referans Parsel Verisi Toplandı, Cbs İşlemleri için 184067 adet Lpis Fiziksel Blok Güncellemesi yapılarak Genel Müdürlük onayına gönderildi.

5.5. Nitrat Kirliliğinin Tespiti ve İzlenmesi

Kirlenmiş ya da kirlenme tehdidi altındaki suların belirlenmesi ve nitrata hassas bölgelerin tespiti amacıyla yerüstünde 46, yeraltında 6 olmak üzere toplam 52 istasyondan üç ayda bir numune alınmakta, Nitrat, Orto/fosfat, Toplam Fosfor, Toplam Azot, Ph, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve İletkenlik İstasyonlarda analizler yapılmaktadır. 2025 yılında toplam 190 adet numune alınmış ve 760 adet analiz yapılmıştır.

5.6. Tarım Arazileri Mülkiyet Devri Çalışmaları

Tarım arazileri mülkiyet devri (satış, pay temliki, elbirliği mülkiyetin sona erdirilmesi, taksim, intikal, trampa) çalışmaları kapsamında;

Arifiye ilçesinde 93 başvuru (124 parsel, 670,87 da.) olumlu, 19 başvuru (34 parsel, 345,85 da.) olumsuz,

Akyazı İlçesinde 133 başvuru (2233,18 da.) olumsuz, 315 başvuru (3703,11 da, 536 parsel) olumlu,

Adapazarı İlçesinde 380 başvuru (4425,45 da, 1239 parsel) olumlu 49 başvuru (777,03 da, 19 parsel) olumsuz,

Erenler ilçesinde 11 başvuru (110.28 da, 15 parsel) olumsuz 177 başvuru (1398,21 da 310 parsel) olumlu,

Ferizli İlçesinde 95 başvuru (3322,38 da 281 parsel) olumlu 17 başvuru (395,31 da 39 parsel),

Geyve İlçesinde 50 başvuru (187 parsel 910,50 da) olumsuz 466 başvuru (1200 parsel 5137,67 da.) olumlu,

Karasu İlçesinde 384 başvuru (5821,26 da 588 parsel) olumlu, 116 başvuru (1360,12

da 216 parsel) olumsuz,
Kocaali ilçesinde 50 başvuru (868,77 da 73 parsel) olumsuz 175 başvuru (2017,60 da 265 parsel) olumlu,
Kaynarca İlçesinde 17 başvuru (294,61 da 67 parsel) olumsuz 256 başvuru (2802,74 da 816 parsel) olumlu,
Pamukova İlçesinde 242 başvuru (2308,12 da 501 parsel) olumlu 24 başvuru (366,13 da 79 parsel) olumsuz,
Sapanca İlçesinde 23 başvuru (136,76 da 28 parsel) olumsuz 14 başvuru (183,76 da 24 parsel) olumlu,
Serdivan İlçesinde 165 başvuru (2137,60 da 233 parsel) olumlu 52 başvuru (1142,29 da 110 parsel) olumsuz,
Söğüt İlçesinde 18 başvuru (353,53 da 48 parsel) olumsuz 180 başvuru (2414,84 da 376 başvuru) olumlu,
Karapürçek İlçesinde 11 başvuru (13 parsel 57,96 da) olumsuz 27 başvuru (35 parsel 418,18 da) olumlu,
Taraklı İlçesi 4 başvuru (15 parsel 61,84 da) olumsuz 35 başvuru (69 parsel 275,04 da) olumlu olarak değerlendirilmiştir.

5.7. Su Verimliliği ve İl Su Kurullarının faaliyetleri

15.05.2025 tarihinde “İl Su Kurulu” gerçekleştirildi.

04.11.2025 tarihinde “Sakarya Havsa Su Kurulu” toplantısı gerçekleştirildi.

Bakanlığımız tarafından yürütülen “**Ulusal Su Seferberliği**” kapsamında “Su Verimliliği” ile ilgili 2025 yılında 2467 öğrenci ve eğitimciye eğitim verilmiştir.

İlimizde bulunan Sapanca Gölünün de yer aldığı öncelikli olarak belirlenen sekiz göl için eylem planı hazırlık çalışmalarına başlanmış olup, bu kapsamda Su Yönetimi Genel Müdürlüğü koordinasyonunda 25 Temmuz 2025 tarihinde bir çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Bu doğrultuda; yukarıdaki faaliyetlerin yürütülmesi maksadıyla 04 Kasım 2025 tarihinde ilgili kurum/kuruluşlar ile üniversitelerin ilgili bölümlerinden temsilcilerin katılımıyla Sakarya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü toplantı salonunda hibrit (çevrimiçi/fiziki) toplantı gerçekleştirilmiştir.

5.8. Şube Müdürlüğünün yapmış olduğu diğer hizmetler

- Tarımsal yapı taleplerinde büyük ova dışında kalan 11.605 ha alan, büyük ova da kalan 0.0100 ha alan izinlendirilmiştir.
- 2025 yılı içerisinde 5403 sayılı Kanunun 21’inci maddesi kapsamında 738 adet firma/başvuru sahibine 68.150.791,98 TL idari para cezası uygulanmıştır.
- 2025 yılında Toprak Analiz Laboratuvarında 437 adet toprak numunesi kabul edilerek TADLAB sistemine kayıtları yapılmıştır. Toprak hazırlığının ardından hazırlanan saturasyon çamurunda pH ve EC ölçümleri yapılmıştır. Sonrasında kireç, organik madde, fosfor potasyum analizleri de gerçekleştirilerek TADLAB sistemine girilmiştir.

- Çevresel etki değerlendirmesi (ÇED), bir proje için izin verilip verilmeyeceği konusunda projelerinin olası etkileri hakkında bilgi sağlayan ve karar vericilere yol gösteren bir karar destek aracı olup 2025 yılında 27 adet ÇED dosyası değerlendirilmiştir.
- 2025 yılı içerisinde İl Müdürlüğümüz tarafından 75 adet ifraz ve tevhit işlemi, 104 adet büyük ova şerhi işlemi, 51 adet cins değişikliği işlemi yapılmıştır.
- 2 yıl önce izinlendirilen tarımsal yapıların kontrolleri gerçekleştirildi. Araziye çıkılarak yapılan tespitler için tespit tutanakları hazırlandı. 27 tane yapıda ruhsata ve plana uygun olduğu herhangi bir aykırılık bulunmadığı tespit edildi. 21 tane yapıya ait ruhsat ve plan bulunmadığı için izin iptali gerçekleştirilerek idari para cezası verilmesine karar verilmiştir. 9 tane yapıda plana ve ruhsata uygun olmadığı için idari para cezası verilerek 1 ay düzeltilmesi için süre verilmiştir. 4 tane yapıda ruhsat şartı aranmamaktadır.
- Tad Portal sistemine 2025 yılı içerisinde 256 adet başvuru gelmiştir. Toprak Koruma Kurulundan reddedilen, olumlu karar verilen, Bakanlığa sunulması uygun görülen dosyalar ile İl Müdürlüğü / Valilik onayı ile izinlendirilen veya reddedilen dosyaların Tad Portal sistemi üzerinden etüt işlemleri, red ve onay işlemleri yapılarak başvuru sonucuna getirildi.
- 2025 yılı içerisinde CİMER başvuruları kapsamında 225 adet işlem yapılmıştır.
- 2025 yılı içerisinde 226 adet hukuk birimi ile yazışma yapılmıştır.

6. Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Şube Müdürlüğü

6.1.Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Destekleme Programı (KKYDP)

Ekonomik Yatırımlar

2025 yılı itibarı ile Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırım (KKYDP) kapsamında 14 proje başvurusu alınmış ve 6 proje onaylanarak hibe sözleşmesi imzalanmıştır.

2025 yılı itibarı ile KKYDP Ekonomik Yatırımlar kapsamında yapılan başvuruların niteliği;

- 3 Adet Yeni Yatırım Projesi (Adapazarı, Serdivan, Karasu)
- 1 Adet Kapasite Artırım Projesi (Geyve)
- 2 Adet Teknolojik Yenileme ve Modernizasyon Projesi'dir.(Söğütlü,Kocaali)

2025 yılı itibarı ile KKYDP kapsamında hibe sözleşmesi imzalan 6 projenin hibe tutarı 46.427.035,70TL'dir.

Altyapı Yatırımları

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Alt Yapı Yatırımlarına yönelik 15 başvuru alınmış olup 8 başvuru kabul edilmiş ve 6 başvuru sahibi ile hibe sözleşmesi imzalanmıştır.

- 1 Adet Tamamlama (Akyazı)
- 5 adet Teknolojik Yenileme ve Modernizasyon Projesi'dir (Taraklı-1, Ferizli-1, Kaynarca-2, Pamukova-1)

2025 Yılı KKYDP Alt Yapı Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında sözleşme imzalanan 6 projenin hibe tutarı 7.563.796,20TL'dir.

Tablo 26: KKYDP Kapsamında Hibe Destekleri Tablosu

Etaplara ve Yıllara Göre KKYDP Hibe Destekleri Tablosu												
Yıllar	Ekonomik Yatırım Projeleri				Makine Ekipman, Yatırım A-B ve Altyapı Yatırımları			Modern Sulama Yatırımları		Uzman Eller Projeleri		Toplam Hibe Tutarı TL
	Etap No	Proje Sayısı	Toplam Tutar TL	Hibe Tutarı TL	Proje Sayısı	Toplam Tutar TL	Hibe Tutarı TL	Proje Sayısı	Hibe Tutarı TL	Proje Sayısı	Hibe Tutarı TL	
2023	14-3	5	26.301.355,60	10.807.411,40	119	9.477.649,30	4.738.824,60	13	428.543,00	4	1.000.000,00	16.974.779,00
2024	15	11	73.258.647,90	36.629.323,90	10	13.627.304,00	6.813.652,00	3	654.699,00	-	-	44.097.674,90
2025	16	6	94.771.489,40	46.427.035,70	6	15.127.592,38	7.563.796,20	2	173.506,96			
TOPLAM		22	194.331.492,90	93.863.771,00	135	38.232.545,68	19.116.272,80	18	1.256.748,96	4	1.000.000,00	61.072.453,90

2025 yılı içerisinde KKYDP proje uygulayan yatırımcılara ait kapsamında hibe desteklerinin tanıtımı ve yatırımcıların bilgilendirilmesi amacıyla 3 ayrı ilçede toplantı düzenlenmiştir. Ayrıca bireysel olarak bilgi almak amacıyla il müdürlüğümüze gelen veya telefon eden/ile arayan yaklaşık 200 yatırımcı bilgilendirilmiş ve iletişim bilgileri mevzuat yayınlandığında bilgi vermek üzere kaydedilmiştir.

Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi

2025 Yılı İtibari ile Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Projesi kapsamında 2 başvuru alınmış ve 2 proje yatırıma dönüştürülmüştür.

2025 Yılı İtibari ile Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Programı kapsamında hibe sözleşmesi imzalan 2 projenin konusu;

- 1 adet damlama sulama projesi(Taraklı)
- 1 adet yağmurlama sulama sistemi projesi(Geyve)

2025 yılı itibari ile Bireysel Sulama Sistemlerinin Desteklenmesi Programı kapsamında hibe sözleşmesi imzalanan 174.826,96 TL hibe destek tutarlı 2 proje ile 40 dekarlık alan modern sulama sistemine kavuşturulmuştur.

2025 yılında Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından bölgedeki kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara yönelik, yoğunlukla tarım odağında kırsal kalkınmaya katkı sağlayacak projelerin destekleneceği Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı uygulanmıştır. Program detayları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 27: Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı

2025 YILI ANADOLUDAKİLER - KIRSAL KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI KÜNYESİ	
Programın Adı	Anadoludakiler - Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı
Referans No	TR42/25/KIRSAL

Program Türü	Proje Teklif Çağrısı (Kâr Amacı Gütmeyen)	
Başvuru Dönemi ve Son Başvuru Tarihleri	İlan Tarihi:	15/08/2025
	Son Başvuru Tarihi:	24/10/2025
	Taahhütnamenin Teslimi İçin Son Tarih:	31/10/2025
Amaç	TR42 Bölgesi'nin mevcut kaynaklarının korunması, yenilikçi tarımsal ve sürdürülebilir turizm yaklaşımlarının uygulanması ve yerel kapasitenin geliştirilmesi yoluyla, bölgede kırsal kesimin ekonomik ve sosyal refahının artırılması	
Öncelikler	1- Kırsal kesimde üretilen tarımsal ürünlerin katma değerinin artırılması 2- Yenilikçi tarım uygulamaları ve tarımda teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması 3- Tarımsal atıkların katma değerli bir şekilde değerlendirilmesi 4- Kırsal turizmin geliştirilmesi ve kırsal turizm altyapısının güçlendirilmesi 5- Coğrafi işaretli yöresel ürünlerin üretimi ve ticarileştirilmesi	
Bütçe	80.000.000 TL	
Asgari ve Azami Destek Tutarları ve Oranları	Destek Tutarı: Asgari 1.000.000 TL Destek Oranı: Asgari %25 Azami 4.000.000 TL Azami %75	
Uygulama Süresi	Asgari 12 Ay – Azami 24 Ay	
Uygun Başvuru Sahipleri ve Ortakları	TR42 Bölgesinde bulunan; Valilikler, Kültür ve Turizm İl Müdürlükleri, Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, Kamuya Bağlı Araştırma Merkezleri ve Enstitüler, Kaymakamlıklar, İl Özel İdareleri, Belediyeler (Büyükşehir Belediyeleri, İl, İlçe ve Belde Belediyeleri), Üniversiteler, Kooperatif ve Birlikler, Ziraat Odaları, Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları, Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlükleri, Devlet Su İşleri Şube Müdürlükleri, Orman İşletme Müdürlükleri, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri.	
Önemli Notlar	- Kamu kurumları ve belediyeler tarafından işletilen misafirhane, sosyal tesis gibi işletmelere yönelik projeler desteklenmeyecektir. 5449 sayılı Kanun'un 19. maddesinin (d) ve (e) bendinde belirtilen Kalkınma Ajansı paylarını ve bunlarla ilişkili varsa diğer bütün mali yükümlülüklerini, sözleşme tarihi itibarıyla tamamen yerine getirmeyenler ya da ilgili mevzuatı kapsamında yapılandırmamış olanlar Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'ndan proje ve faaliyet desteği alamazlar. - Başvuru sahibi, bu program kapsamında T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'na en fazla iki (2) projesi için başvuruda bulunabilir ve bir (1) projesi için destek alabilir. - Programa başvurusu yapılacak projelerde ortak ve iştirakçi zorunluluğu bulunmamaktadır. Diğer yandan uygun başvuru sahibi olan kurumlardan herhangi birinden olmak üzere en az bir ortak ile sunulan projelere değerlendirme aşamasında ortakların projeye sağlayacağı katkıya bağlı olarak değişen derecelerde ek puan verilebilecektir. - Başvurusu yapılan projeye bahis yapı, alan veya konu ile ilgili mevzuat bakımından yetki sahibi ilgili kurum ve kuruluşların projede ortak ya da iştirakçi olarak yer almaları önerilmektedir. - Başvurusu yapılan tüm projelerde kırsal kesimde kadın istihdamına katkı sağlayacak başvurularda projenin ortaya çıkaracağı olumlu etkinin derecesine bağlı olarak ek puan verilecektir. - Programa Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan 2022 İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) çalışmasında birinci ve ikinci kademe dışında yer alan TR42 ilçelerinde uygulanacak projelere değerlendirme aşamasında ek puan verilecektir. - Ana yatırım konusu güneş enerjisine dayalı enerji sistemleri kurulumu ve bungalov yapımı olan projeler Program kapsamında desteklenmeyecektir. Ana yatırım konusu olmadığı projelerde güneş enerjisi sistemleri kurulumuna ilişkin maliyetlerin toplam proje bütçesinin %40'ını geçmemesi gerekmektedir.	

6.2.Üretici Örgütleri (Birlik/Kooperatif)

İlimizde 5200 sayılı kanun kapsamında 7 Süt Üreticileri Birliği, 1 Bal Üreticileri Birliği, 2 Kırmızı Et Üreticileri Birliği 1 Süs Bitkileri Yetiştirici Birliği,1 Su Ürünleri Yetiştirici Birliği,1 Kanatlı Hayvan Eti Üreticileri Birliği olmak üzere toplamda 13 üretici birliği kurulmuş olup üretici birliklerinin üye sayısı 5.988'dir.

İlimizde 5996 sayılı kanun kapsamında kurulan Arı Yetiştiricileri Birliği, Damızlık Koyun Keçi Yetiştiriciler Birliği ve Damızlık Sığır Yetiştiriciler birliği ve Manda Yetiştiriciliği Birliği olmak üzere 4 yetiştirici birliği faaliyet göstermektedir.

İlimizde 1 adet Sınırlı Sorumlu Sakarya Bölgesi Hayvancılık Kooperatifleri Birliği faaliyet göstermektedir. Birliğin faaliyet alanı Sakarya ,Kocaeli ve Bolu illerinde oluşmaktadır. Birliğe bu illerden 28 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ortaktır.

Ayrıca 14 adet Ziraat odası mevcuttur.

Tablo 28: Sakarya İli Tarımsal Örgütlerin Dağılımı

Örgüt türü	Sayısı
Tarımsal kalkınma kooperatifi	90
Sulama kooperatifi	3
Su ürünleri kooperatifi	3
Pancar ekicileri birliği	1
Kooperatif bölge birliği	1
Yetiştirici birliği	4
Tarımsal üretici birliği	13
Toplam	115

2025 yılı içerisinde 12 adet birlik ve 87 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifin genel kurul iş ve işlemlerinin takibi yapılmıştır.

2025 yılı içerisinde 4 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi kurulmuştur.

2025 yılı içerisinde olağan genel kurul toplantısını yapmayan 3 adet kooperatif hakkında suç duyurusunda bulunulmuştur.

2025 yılı içerisinde 33 kooperatifin yönetim kurulu üyelerince mal beyanında bulunmuştur.

2025 yılı içerisinde 35 kooperatifin intibak iş ve işlemleri gerçekleştirilmiştir.

2025 yılı içerisinde 60 kooperatifte 118 katılımcıya eğitim verilmiştir.

Bakanlığımız tarafından kullanılan kredilerin takibi Müdürlüğümüzce yürütülmektedir

6.3.Diğer Faaliyetler

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Uzman Eller Projesi kapsamında 2022 ve 2023 yıllarında yatırıma dönüşen 9 projeye ait 2025 yılında 16 izleme kontrolü yapılmıştır.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi KKYDP kapsamında 32 izleme kontrol yapılmıştır.

2025 yılı içerisinde Taryat (Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi) kapsamında 157 danışmanlık gerçekleştirilmiştir.

2025 yılı içerisinde Şubemize 29 adet CİMER başvuru olup başvuru sahiplerine konuları dahilinde yazı ile bilgilendirme yapılmıştır.

7. Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Şube Müdürlüğü

7.1. Eğitim Yayın Faaliyetleri

İl ve İlçe Müdürlüklerimizce 2025 Yılı yayın programına alınan faaliyet konuları ile ilgili olarak; demonstrasyonlar, çiftçi toplantıları, tarla günleri, çiftçi kursları ile kitle yayım vasıtaları üretimi çalışmaları program doğrultusunda devam etmektedir.

Tablo 29: Eğitim Yayın Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Program Kapsamında Faaliyet Sayısı	Program Dışı Faaliyet Sayısı	Faaliyet Sayısı	Katılımcı Sayısı
Çiftçi Toplantısı	845	11	856	17.858
Demonstrasyon	77	5	82	941
TOPLAM	922	16	938	18.799

Cuma buluşmaları kapsamında ilimizde her hafta Cuma günü ilçe müdürlerimizce belirlenen köylerde İl Müdürümüz başkanlığında şube ve ilçe müdürlerimizle birlikte yetiştiricilerimiz ile toplantılar gerçekleştirilmektedir.

Tablo 30:Cuma Buluşmaları Toplantı Bilgileri Tablosu

No	İL ADI	İLÇE ADI	TOPLANTI YAPILAN KÖY SAYISI	TOPLANTILARA KATILAN ÇİFTÇİ SAYISI
1	SAKARYA	ARİFİYE	56	746
2	SAKARYA	SAPANCA	11	213
3	SAKARYA	GEYVE	27	378
4	SAKARYA	KARASU	35	754
5	SAKARYA	HENDEK	47	900
6	SAKARYA	SÖĞÜTLÜ	23	303
7	SAKARYA	KARAPÜRÇEK	20	312
8	SAKARYA	PAMUKOVA	42	486
9	SAKARYA	ERENLER	25	308
10	SAKARYA	TARAKLI	22	285

11	SAKARYA	SERDİVAN	19	220
12	SAKARYA	FERİZLİ	21	225
13	SAKARYA	ADAPAZARI	25	591
14	SAKARYA	KAYNARCA	50	511
15	SAKARYA	KOCAALİ	36	951
16	SAKARYA	AKYAZI	40	640
		TOPLAM	499	7823

7.2.İstatistik Çalışmaları (İBS)

Tarım İstatistikleri kapsamında, 2025 yılı bitkisel üretim (122 adet ürün) ve hayvan sayıları İstatistik Veri Ağı (İVA), İBS ile Tarım Ürünleri Fiyat İzleme Sistemi (TÜFİS) ile derlenmektedir. Yıl içinde en az 4 defa İlçe Müdürlükleri tarafından sisteme girilen verilerin kontrolleri yapılarak gerekli raporlamalar alınmakta ve Bakanlığımız ilgili birimine sunulmaktadır. Bakanlığımız tarafından geri gönderilen çelişki raporları İlçe Müdürlükleri tarafından düzeltilip gerekli kontroller yapılmakta ve Bakanlığımıza sunulmaktadır.

7.3. Tarım Ürünleri Maliyet Sistemi Çalışmaları (TAMSİS)

İlimizde üretimi yapılan bitkisel ürünlerin maliyetleri çiftçilerimizle birebir anket yapılarak oluşturulmuş ve Tarımsal Ürünler Maliyet Sistemine (TAMSİS) aktarılma çalışması yapılmıştır. İlimizde 49 adet ürünün maliyet verileri sisteme girilmektedir. 2025 yılı Münavebe Ürünleri Maliyet Tablosu ve Ağaç Bedelleri oluşturulmuştur.

7.4.Tarım Ürünleri Fiyat İzleme Sistemi Çalışmaları (TÜFİS)

Serbest piyasada faaliyet gösteren market, komisyoncu (Hal) ve tarım ürünleri üretimi yapan çiftçilerin ürettikleri tarımsal ürünlerin çiftçi satış fiyatları ve bu ürünlerin market ve komisyoncularda (Hallerde) oluşan fiyatların haftalık olarak izlenmesi ve bu izlenen fiyatların Tarım Ürünleri Fiyat İzleme Sistemi sayfasına işlenmesi işlemidir.

Tablo 31: Sakarya İli Tarımsal Ürünleri Fiyat İzleme Sistemi Çalışmaları

İl Müdürlüğünde Görevli Personel Sayısı	İlçe Müdürlüğünde Görevli Personel Sayısı	Kontrol Edilen Market Sayısı	Kontrol edilen Ürün Sayısı	Yıllık Kontrol Sayısı
2	37	77	107	115.363

7.5.Tarımsal Kuraklık ve Tarım Sigortalarına Dair Faaliyetler

Tarım Sigortaları Kanunu Uygulamaları

Tarımsal üretimde sürdürülebilirliğin ve üretimin devamlılığında oluşabilecek riskleri ortadan kaldırmak adına tarımda sigortalı yaşam önceliklerimizdendir. Bu kapsamda ilimizde TARSİM eğitim çalışmaları ile tarımsal üretimde unsur ve poliçe sayısının artırılması için çalışmalar yürütülmektedir.

Tablo 32: TARSİM Kapsamında Yapılan Tarım Sigortaları

Yıl/Konu	Poliçe Sayısı	Sigorta Bedeli	Prim	Sigortalı Alan	Hayvan Sayısı
2025	39.424	16.950.310,871	357.635.988	170.818	130.151

2025 üretim sezonunda “Tarım Sigortaları” kapsamında çiftçilere 220.268.994 TL tazminat ödenmiştir.

Tablo 33: TARSİM Kapsamında Yapılan Ödemeler

Yıl	Bitkisel Ürünler	Büyükbaş Hayvan	Küçükbaş Hayvan	Genel Toplam
2025	192.052.180	16.925.830	3.881.380	225.179.664

Küresel İklim Değişikliği ve Kuraklık

Küresel iklim değişiklikleri ile ilgili olarak alınacak tedbirler ve kuraklıkla mücadele konusunda çalışmalar yürütülmekte bu amaçla ilgili kurum ve kuruluşlarla toplantılar düzenlenmekte ve üreticiler bu konularda bilinçlendirilmektedir.

Meyve bahçeleri başta olmak üzere en fazla üretim alanına sahip ürünlerin gelişim durumları ve iklim durumları (don, kuraklık vb.) gibi saha gözlemleri yapılarak bakanlığımız ve konuyla ilgili bölge araştırma enstitülerine raporlanmaktadır.

Hasar Tespit Çalışmaları

2025 yılı içerisinde ilimizde meydana gelen afetlerden dolayı (don) 95.411,925 dekar alanda hasar tespit çalışması yapılmıştır. Bu hasar tespit çalışmalarında 20 adet (15 don, 2 dolu, 3 yangın) afet ihbar formu Bakanlığımıza gönderilmiştir.

7.6.Çiftlik Muhasebe Veri Ağı (ÇMVA)

Bakanlığımız Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemi (ÇMVA) çalışmaları kapsamında 2025 yılında 92 adet çiftçiye 138.000 TL ödeme yapılmıştır.

7.7.Tarımsal Yayın ve Danışmanlık

Tarımsal işletme sahiplerinin, tarımsal üretim, işleme ve pazarlama sürecinin bütün aşamalarında karşılaştıkları problemler ve bunların birbirleriyle ilişkileri hakkında bilgi sahibi olmalarını, kendilerine, geliştirilen teknolojileri kullanırmak suretiyle, bu problemleri çözebilecek bilgi ve beceri kazandırılmasını ve kırsal alanda yaşam

standardının yükseltilmesini amaçlayan tarımsal işletme sahiplerinin eğitim, yayım, danışmanlık ve bilgilendirme faaliyetlerini düzenlemek amacıyla ilimizde çeşitli tarımsal üretici örgütleri Tarımsal Yayım ve Danışmanlık yetkisi almış olup danışmanlık hizmeti vermektedirler.

Tarımsal Yayım ve Danışmanlık hizmeti veren üretici örgütlerinden, 2025 yılı birinci dönem için 3 tarımsal üretici örgütünde toplam 10 tarım danışmanı görev almış ve 488 üreticiye danışmanlık hizmeti vermiştir. Bu hizmetler karşılığında danışman başına bir dönem için destek 147.000 TL olup, 2025 yılı birinci dönem için toplam 1.470.000 TL, ikinci dönem için 1.470.000 TL ödeme yapılmıştır.

7.8. Diğer Faaliyetler

Genel Tarım Sayımı Çalışmaları

Genel Tarım Sayımı kapsamında 16 ilçemizde 60 personel tarafından 61.971 adet anketten 61.262 adet anketin sistem girişleri tamamlanmıştır.

İlimiz Türkiye ortalamasının üzerine çıkarak sistem girişleri tamamlanan parsel oranımız 09.12.2025 tarihi itibarıyla %99,20'dir.

Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi Çalışmaları

Dönemsel olarak Bakanlığımızın ilgili kayıt sistemine (TBS, HBS) kayıtlı olmayan tarımsal üretim yapılan işletme ve tarım alanlarının Tarımsal Üretim Kayıt Sistemi (TÜKAS) vasıtasıyla kayıt altına alınması çalışmaları yürütülmüştür.

Stajyer İstihdamı

"Kamuda 100.000 Staj" projesi dâhilinde başlatılan Ulusal Staj Seferberliği kapsamında oluşturulan Kariyer Kapısı sistemi üzerinden 2025 yılında şartları uygun görülen yaklaşık 26 öğrenciye staj teklifi gönderilmiş olup 14 öğrenci müdürlüğümüzdeki stajlarını tamamlamıştır.

Elektronik Ortamda Tarımsal Yenilik ve Bilgi Paylaşımı

Bakanlığımız Araştırma Enstitüsü Müdürlükleri tarafından geliştirilen tarımsal yeniliklerin İl Tarım ve Orman Müdürlüklerinde görev yapan personele ve ilde tarımsal danışmanlık yetki belgesine sahip olup hizmet sunan kurumlardaki tarım danışmanlarına elektronik posta yoluyla ulaştırılarak üretimde kalite ve verimin artırılmasını sağlamak amacıyla "Tarımsal Yeniliklerin Elektronik Ortamda Paylaşılması" uygulaması kapsamında bilgi paylaşımı yapılmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi CİMER Çalışmaları

Anayasa tarafından güvence altına alınan dilekçe ve bilgi edinme haklarının kullanımını kolaylaştırmak için oluşturulmuş dünyanın en büyük kamuoyu iletişim platformu olan CİMER aracılığı ile 439 başvuru değerlendirilmiştir.

Tablo 34:CİMER Aracılığıyla Yapılan Başvuru Sayıları

Konu	2025
Cevaplanan, bilgi ve belgeye erişim sağlanan başvuru sayısı	424
Kısmen olumlu cevaplanarak kısmen de reddedilerek bilgi ve belgeye erişim sağlanan başvuru sayısı	-
Reddedilen	-
Gizli ya da sır niteliğindeki bilgiler çıkarılarak veya ayrılarak bilgi belgeye erişim sağlanan başvuru sayısı	-
Diğer Kurum ve Kuruluşlara yönlendirilen başvuru sayısı	58
Toplam	424

8. Çayır Mera ve Yem Bitkileri Şube Müdürlüğü

8.1. Çayır, Mera Ve Yem Bitkileri

Çayır ve meralar, hayvan beslenmesinde önemli bir yere sahip olan kaliteli yemlerin en düşük maliyetle temin edilebildiği başlıca doğal kaynaklar arasında yer almaktadır. Tarımsal yapı içerisinde önemli bir paya sahip büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığı destekler yapıdaki tarımsal faaliyetler yanında, İlimizde çayır, mera ve yaylak vasfında toplam 71.136,00 da' lık alan bulunmaktadır. Bunların 11.184,00 da alanını Yaylak vasıflı taşınmazlar oluşturmaktadır.

2024 yılında toplam 2181 yem bitkisi ekilişi yapan üreticimize, ekiliş yaptıkları 75.477,494 da alan için 11.325.112,14 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

8.2.Çayır Mera ve Yem Bitkileri Projeleri

Tarım Arazilerinin Kullanımın Etkinleştirilmesi Projesi (TAKEP) kapsamında 2025 yılında Sorgum Sudan Otu Melezi Üretiminin Yaygınlaştırılması Projesi yapılmıştır. Proje bütçesi 316.280 TL tutarında 13 ilçede %75 hibeli 1506 kg 904 dekar alanda 86 adet çiftçimize Sorgum Sudan Otu Melezi Tohumu dağıtılmıştır.

8.3.Tespit, Tahdit Ve Tahsis Çalışmaları

İlimizde 2022 yılı itibarı ile tespit tahdit ve tahsis çalışmaları %99 oran ile tamamlanmıştır.

Tablo 35: Sakarya İli Mera Tespit, Tahdit, Tahsis Çalışmaları

Yıllar	Tespit		Tahdit		Tahsis	
	Köy Sayısı	Yüzölçümü (ha)	Köy Sayısı	Yüzölçümü (ha)	Köy Sayısı	Yüzölçümü (ha)
1998-2025	672	7.136	672	7.136	308	6.826

8.4.Mera Islah Çalışmaları

2025 yılında ve önceki yıllardan devam eden mera alanlarının ıslah çalışması kapsamında 42 mahallede 11.130 dekar alanda ıslah çalışması yürütülmüştür. Çalışma kapsamında 1194 da alanda 398 lt herbisit kullanılarak yabancı ot ilaçlaması, 11.130 dekar alanda 250.050 kg gübreleme yapılmıştır. Ayrıca meralarda otlayan hayvanların su ihtiyacını karşılamak üzere 3 adet sıvat yapılmıştır.

8.5.Mera Tahsis Amacı Değişikliği Talep Ve Sonuçları

İlimizde 2025 yılında 40 adet tahsis amacı değişikliği talebi olmuş ve 403.050,00 m2 mera alanında tahsis amacı değişikliği yapılmıştır.

6.6.Diğer Faaliyetler

İlimizde 2025 yılında 38 adet mera işgali ve 38 adet 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki işlem uygulanmıştır

Mera ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlara yönelik 251 adet kurum görüşü düzenlenmiştir.

9. İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü

9.1.Kiralık Araçlar ve Maliyetleri

Doğrudan Temin (Ocak ve Şubat Ayları 2 Aylık) Döner Sermaye Bütçesi:

18 Adet Sürücüsüz Araç Kiralama Hizmet Alımı

1 adet Otomobil, 2 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet (Otomatik Vites) ve 15 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet aracın 2 ay süre ile kiralanması.

1.Kısım: (1 adet Otomobil)

1 adet x 860 TL * 59 gün = 50.740,00 TL

2.Kısım: (2 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet Otomatik Vites)

2 adet x 970 TL * 59 gün = 114.460,00 TL

3.Kısım: (15 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet)

15 adet x 400 TL * 59 gün = 354.000,00 TL

Sözleşme Tutarı (KDV Hariç): 519.200,00 TL

Döner Sermaye İhale 2025/47952

18 Adet Sürücüsüz Araç Kiralama Hizmet Alımı (10 Aylık)

1 adet Otomobil, 2 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet (Otomatik Vites) ve 15 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet aracın 10 ay süre ile kiralanması.

1.Kısım: (1 adet Otomobil)

1 adet x 25.900,00 TL * 10 ay = 259.000,00 TL

2.Kısım: (2 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet Otomatik Vites)

2 adet x 29.000,00 TL * 10 ay = 580.000,00 TL

3.Kısım: (15 adet Camlı Kapalı Kasa Kamyonet)

15 adet x 12.700,00 TL * 10 ay = 1.905.000,00 TL

Sözleşme Tutarı (KDV Hariç): 2.744.000,00 TL

9.2.Yeni yapılmakta olan inşaatlar

İl Müdürlüğümüzde yeni yapılacak olan inşaat bulunmamaktadır.

10. Diğer birimler

10.1.Hukuk Birimi

Son yıla ait 130 ceza, 35 idari, 179 icra, 84 idari para cezası, 150 sapanca sulh ceza dosyası olmak üzere toplam 578 adet dosyamız bulunmaktadır. Bu dosyalara ait dava dilekçeleri, cevap dilekçeleri, müzekkere cevapları, istinaf ve temyiz başvuruları, katılma dilekçeleri, icra takip süreçleri başta olmak üzere, tüm dava ve icra dosyalarının takibi sağlanmıştır.

10.2.Sivil Savunma ve Seferberlik Hizmetleri Birimi

Sivil Savunma Planı

Sivil Savunma Planı hazırlanarak ilgili 4 servis kurulmuş servis personellerine de görevleri ile ilgili olarak uygun dönemlerde gerekli eğitimleri yaptırılmaktadır. 2025 yılı içinde yeniden hazırlanmış Valiliğimiz (AFAD İl Müdürlüğüne) ve Bakanlığımıza gönderilmiştir.

Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi

Yangın Önleme ve Söndürme Talimatı, 2025 yılında güncellemesi tamamlanmış, Sakarya Büyükşehir Belediyesi (İtfaiye Daire Başkanlığı) ne ve 9 Şube Müdürlüğüne ve 3 Birime üst yazı ile gönderilmiş ve talimat çerçevesinde hareket edilmesi gerektiği öncelikle vurgulanmıştır.

Yangın söndürme Cihazlarının kontrolleri yetkili firma tarafında en az yılda bir kez düzenli olarak yapılmaktadır.

KBRN (Kimyasal Biyolojik Radyolojik Nükleer) Planı

İl sınırları içinde veya dışında meydana gelip ilimizi etkileyebilecek olan Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer tehdit ve tehlikelere karşı gerekli tedbirlerin alınması amacıyla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü görev ve sorumluluklarını belirlemek ve yapılacak müdahale ve faaliyetleri içerir çalışmaların takibi yapılmıştır.

Yerel Düzey Afet Tarım Orman Gıda Su ve Hayvancılık Planı (TAMP)

TAMP (Türkiye Afet Planı) çerçevesinde Müdürlüğümüz, Afet Tarım Orman Gıda Su ve Hayvancılık Planı ile ilgili her türlü toplantılara ve tatbikatlara katılım sağlanmış ve 2024 itibari ile planımız onaylanmıştır. 2025 yılında güncellenerek onaylanmak üzere AFAD İl Müdürlüğüne Gönderilmiştir. Planda görevlendirilen

personele gerekli tebliğler yapılarak İl Afet ve Acil durum Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Koruma ve Güvenlik Planı

Koruma ve Güvenlik planımız, 2025 yılı içerisinde güncellenerek Özel Güvenlik Bilgi Sistemine yüklenmiş ve aynı zamanda denetlenme dosyasına takılmıştır. (8 Koruma ve Güvenlik Personeli İle Yürütülmektedir.)

Sabotajlara Karşı Koruma Planı

İl Müdürlüğümüz için sabotaj planı hazırlanmış olup 2025 yılı içerisinde güncellenerek İlçe Emniyet Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Seferberlik ve Savaş Hali Detay Planı (SEKAPS -Seferberlik Kaynak Planlama Sistemi)

Gıda ve Yem Şubesi ile ortaklaşa çalışarak, güncellenen İl İlçe Kaynak Sayım Cetvelleri, istenilen formata uygun şekilde SEKAPS (Seferberlik ve Savaş Hali Otomasyon Sistemi) girişleri tamamlanmış ve gönderilen kurum kuruluş protokolleri imzala süreçleri 2025 yılı içinde tamamlanarak ilgili kuruluşlara gönderilmiştir.

Personel Bilgileri

Afet ve acil durumlara karşı her yıl personellerimizin iletişim bilgileri güncellenmektedir.

Korum ve Güvenlik İşleri (Özel Güvenlik)

7 güvenlik görevlisi ve 1 güvenlik şefi ile 7/24 kampüsümüz içinde gündüzleri 4 noktada geceleri ise bir noktada güvenlik hizmeti sağlamaktadır.

10.3.Döner Sermaye Birimi

2025 yılında Sakarya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Döner Sermaye İşletmesince 6564 adet muhasebe işlemi yapılmış ve toplamda il ve ilçeler dahil olmak üzere 49.339 adet vezne alındısı kesilmiştir.

2025 yılında 158.761.017,89 TL gelir elde edilmiş, 99.514.525,73 TL gider yapılmıştır. Yıl sonunda toplam 59.246.492,16 TL kâr elde edilmiştir. Elde edilen kârın %20'si hazineye aktarılmış. Kalan tutarın 9.874.415,36 TL' si personele kâr payı olarak dağıtılmıştır.

Ayrıca 2025 yılında il ve ilçe müdürlüklerimizde görevli personele aşılama ve küpeleme çalışmalarından dolayı el emeği bedeli olarak 3.775.704,22 TL ödenmiştir.

B. MALİ BİLGİLER

1. Bütçe Uygulama Sonuçları

Genel Bütçe kapsamında 2024 yılında 154.000.131,15 TL olan İl Müdürlüğümüz bütçesi 2025 yılında % 38,47 artarak 213.251.582,06 TL olmuştur. İl Müdürlüğümüze tahsis edilen ödenekten yıl sonunda 212.484.988,74 TL harcanmıştır. Harcama oranı %99,64'tür.

Tablo 36: Sakarya İli 2025 Yılı Tarım ve Orman Müdürlüğü Bütçe Giderleri Tablosu

	Toplam Ödenek Gönderme (y)	Harcama(x)	Gerçekleşme Durumu (%) (x*100)/y
01- Personel Giderleri	160.599.973,35	159.836.232,30	99,52
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	19.774.156,69	19.773.464,42	99,99
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	14.784.573,64	14.782.413,64	99,99
05- Cari Transferler	485.100,00	485.100,00	100,00
06- Sermaye Giderleri	13.417.769,53	13.417.769,53	100,00
07-Proje Giderleri	4.190.008,85	4.190.008,85	100,00
Toplam			99,64

Kaynak: (SGB.Net)

Tablo 37: Sakarya İli 2025 Yılı Tarım ve Orman Müdürlüğü Kurumsal Yatırım Değerlendirmesi (TL)

Yatırımcı Kuruluş		Sakarya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
Sektörü		Tarım
Toplam Proje Sayısı		20
Toplam Proje Bedeli (TL)		16.214.024,33
PROJELERDE KULLANILAN FİNANSMAN KAYNAKLARI	2025 Yılı Merkezi Bütçe Tahsisi	16.214.024,35
	2025 Yılı İç Kredi Tutarı	-
	2025 Yılı Dış Kredi Tutarı	-
	2025 Yılı Öz Kaynak	16.214.024,35
	2025 Yılı Hibe	-
2024 Yılı Toplam Harcama Tutarı (TL)		7.420.354
2025 Yıl İç Harcama (TL)		15.529.470,02
Toplam Harcama (TL)		
Biten Proje Sayısı		20
Devam Eden Proje Sayısı		-
Başlanmamış Proje Sayısı		-
Nakdi Gerçekleşme Oranı (%)		93,5

Kaynak: (SGB.Net)

PROJENİN ADI	YERİ (İLÇESİ)	BAŞLAMA BİTİŞ TARİHİ	PROJE TUTARI (TL)	2024 YILI SONUNA KADAR YAPILAN HARCAMA (TL)	2025 YILI ÖDENEĞİ (TL)	2025 YILI HARCAMASI (TL)	GERÇEKLEŞME	
							Nakdi %	Fiziki %
ALTERNATİF ÜRETİM YÖNTEMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	60.745,37	899.430,0	60.745,37	60.745,37	100	100
BİTKİSEL ÜRETİM KARANTİNA HİZMETLERİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	192.500,0	0,0	192.500,0	2.180,0	70	70
BİTKİ SAĞLIĞI UYG. KONT. PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	9.314.270,3	1.290.077,0	9.314.270,3	9.314.268,7	100	100
ÇAYIR MERA ISLAH VE AMENAJMAN	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	889.695,0	128.188,0	889.695,0	889.695,0	100	100
GIDA VE YEM NUMUNESİ ALMA HİZMETLERİNİN GEL.	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	120.868,0	99.960,0	120.868,0	120.749,7	100	100
HAYVAN HASTALIK VE ZARARLILARI İLE MÜCADELE PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	1.270.824,8	817.022,0	1.270.824,8	1.194.342,8	80	80
HAYVANSAL ÜRETİMİN ARTIRILMASI	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	376.221,96	199.963,00	376.221,96	258.426,54	60	60
İDARI KAPASİTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	20.000,00	0,0	20.000,00	18.000,00	90	90
KONTROL HİZMETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	154.420,00	140.793,00	154.420,00	154.420,00	100	100
KURUMSAL KAPASİTENİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	2.814.537,31	3.410.216,00	2.814.537,31	2.528.911,86	80	80
SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	44.996,00	22.880,00	44.996,00	39.541,42	95	95
SUCUL BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİN KORUNMASI VE GEL.	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	300.000,00	336.000,00	300.000,00	300.000,00	100	100
TARIMSAL YAYIM HİZMETLERİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	140.381,60	75.825,00	140.381,60	133.885,60	95	95
KADIN ÇİFTÇİLER TARIMSAL YAYIM PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	39.960,00	0,00	39.960,00	39.960,00	100	100
TOHUMCULUĞUN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	8.411,00	0,00	8.411,00	8.411,00	100	100
TÜRKİYE TARIM HAVZALARI GELİŞTİRME PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	21.670,00	0,00	21.670,00	21.669,94	100	100
GIDA GÜVENLİĞİ VE KONTROL SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	49.000,00	0,00	49.000,00	49.000,00	100	100
ORGANİK TARIMIN YAYGINLAŞTIRILMASI VE KONTROLÜ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	38.749,00	0,00	38.749,00	38.488,14	100	100
VETERİNER BİYOLOJİK ÜRÜNLERİ VE SOĞUK ZİNCİR KOŞULLARININ İZLENMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	350.000	0,00	350.000	350.000	100	100
HASAT ÖNCESİ PESTİSİT DENETİMİNİN GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ	Tüm İlçeler	1.1.2025 -31.12.2025	6.774,00	0,00	6.774,00	6.774,00	100	100
TOPLAM			16.214.024,33	7.420.354,0	16.214.024,35	15.529.470,02	93,5	93,5

III) KURUMSAL KABİLİYET VE KAPASİTENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Müdürlüğümüz Bakanlığımızın vizyonu ve misyonu dahilinde ülkemiz tarım ve hayvancılığını öngörülen hedeflere ulaştırmak adına sadece il düzeyinde değil konumu itibarıyla bölgesel ve ulusal bir misyon üstlenmiştir. Türkiye Yüzyılında “Geleceğimiz Ortak” yaklaşımı ile yerel, bölgesel ve ulusal politikalara ve yönelmelere altlık oluşturma ve destekleme çabası ile hizmet üretmektedir.

Bu yaklaşım ile müdürlüğümüz sorumluluklarının bilincinde, güvenilir, sonuç odaklı, performansını her geçen gün artırmaya istekli ve bunun için çaba harcayan, en önemlisi gücünü üreticilerden tüketicilere kadar uzanan büyük bir paydaş kitlesinden alan, tarım ve hayvancılık bileşenleri ile görev tanımını sınırlamayan ve millete hizmeti önceliklendirmiş bir kurum olarak tüm çalışanlarıyla ve sektördeki tüm paydaşlarla dayanışma içindedir.

Müdürlüğümüz merkezde 9 şube müdürlüğü, 3 birim ve 16 ilçe müdürlüğü ile güçlü bir kurumdur. Sanayi ve Tarım alanlarında Sakarya’da planlı ve organize şekilde bir üretim faaliyeti dikkat çekmektedir. Sakarya verimli tarım arazilerine sahip bir şehirdir. Toprak ve iklim bakımından tarıma elverişli bir yapıda olup, özellikle dış mekân süs bitkiciliği üretimi Sakarya’yı Türkiye’de önemli bir konuma getiriyor. İlimizin bölgesel konumu Müdürlüğümüzün kurumsal yapısını her geçen gün güçlendirmektedir.

İlimizin gerek sosyal gerekse ekonomisinde vazgeçilmez pozisyonda olan tarım sektörünün yönlendiricisi olmak, kurumumuzu ilde Bakanlığa bağlı birimlerle iş birliği ve hizmet üretme yaklaşımı dışında diğer tüm kurum, kuruluş, üniversite, STK ve yatırımcıların iletişimde önceliklendirdikleri bir yapı haline dönüştürmektedir.

Türkiye Yüzyılı ve Bakanlığımızın politikalarını sahaya yansıtma hedefleri doğrultusunda, ilimizde kırsal yaşamı güçlendirerek sürdürülebilirlik adına katma değerli ürünleri insan ve doğa odaklı üretmek/ürettirmek yaklaşımlarımızla çalışmalarımız devam etmektedir.

Üstünlükler

1. Uygun iklim ve verimli tarım arazisine sahip olunması
2. Çok çeşitlilik (Bitkisel ürünler, hayvansal ürünler, sosyo-kültürel vb.)
3. İlimizde alet-ekipman varlığının yeterli düzeyde olması
4. Sakarya havzasında bulunması nedeniyle su kaynakları ve sulanabilir alan açısından önemli bir potansiyeli olması
5. Çiftçilerin tarımsal üretimi sürdürme isteğinin bulunması
6. Çiftçi eğitim ve bilinç düzeyinin yüksek olması
7. Bazı ürünlerin üretiminde ülke içerisinde önemli pay alması (Ayva, süs bitkiciliği, Mısır gibi)
8. Bazı ürünlerde kalite açısından tercih edilen olması (Ayva, Kabak, Üzüm gibi)
9. Büyükbaş hayvancılık, arıcılık potansiyelinin ve kültürünün var olması
10. Konum olarak ülkenin önemli bir kavşak noktasında bulunması, büyükşehirlere yakınlığı
11. Soğuk hava depolarının varlığı
12. Jeotermal kaynaklara sahip olması
13. Kaba yem üretimi potansiyeli
14. Tarıma dayalı sanayinin bulunması ve büyük firmaların bölgede yatırımlarının artması
15. Karasu gümrük kapısının bulunması

Zayıflıklar

1. Konumu itibarıyla sanayi yatırımlarının ve ikamet alanlarının ilimize yönelmesi nedeniyle tarım alanlarının baskı altına alınması
2. Su kaynaklarının etkin kullanılamaması
3. Tarım arazilerinin parçalı yapıda olması
4. Genç nüfusun tarım dışı sektörlere yönelmesi
5. Üretim maliyetlerin yüksek olması
6. Tarım alanlarının amaç dışı kullanımı
7. Bitkisel üretim yetiştiriciliğinde (Bakım, besleme, budama, gübreleme vb.) vasıflı ara eleman eksikliği
8. Hayvansal üretimde vasıflı eleman eksikliği
9. Kırsal alanda genç nüfusun kente göç etme arzusu ve tarımda çalışmak istememesi
10. Tarımsal örgütlerin etkin olmaması

Müdürlüğümüz Bakanlığımızın hedefleri doğrultusunda ulusal ve yerel yaklaşımları analiz ederek tüm paydaşlarla birlikte kamu kaynaklarını etkili, ekonomik ve verimli kullanmak suretiyle üreticilerimiz başta olmak üzere tüm vatandaşlarımızın refahını artırmaya yönelik politika ve uygulamalara devam edecektir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle birlikte toprak, su, mera, orman gibi sektörün tüm üretim kaynakları tek elde toplanarak bütüncül bir yönetim anlayışına geçilmiş ve politika uygulamalarının etkinliği artırılmıştır. Bu etkinliğin sürdürülebilir kırsal yaşamı güçlendiren bir yaklaşımla ilimizde sosyal hayata ve ekonomiye yansıtmak için şeffaf ve hesap verebilir bir anlayışla çalışılmaktadır.

Müdürlüğümüzün 2025 yılı İdari Faaliyet Raporu anılan yıl içerisinde de kamuda stratejik yönetim sürecinin çerçevesini çizen yasal düzenlemelere uygun olarak kaynakların etkin, ekonomik ve verimli kullanılması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Raporun oluşturulması aşamasında tüm birimlerimizin karar alma süreçlerine katılım sağladığı bu durumun il, bölge ve ulusal düzeyde Müdürlüğümüz ve Bakanlığımız hedeflerine ulaşma konusunda başarıyı artırdığı değerlendirilmektedir.

IV) ÖNERİ VE TEDBİRLER

Gıdaya olan talebin her geçen gün arttığı günümüzde gıdanın kaynağı tarım ve hayvancılıkta arz güvenliğini sağlayıcı yaklaşımlar ve politikaları sahaya yansıtmak için çalışmaktayız. Tarımda etkileşim halindeki tüm bileşenleri uzun vadeli sürdürülebilir bir ortak yaklaşımda birleştirerek kaynakları rantabl kullanmak ve kırsal yaşamı güçlendirmek önceliklerimizdendir. İlimizde sektöre hizmet üreten personellerimiz, güçlü yapıya sahip kurumumuzun çiftçilerimizle ve sektör bileşenleri ile bağını güçlendirerek Türkiye Yüzyılı'nın "Geleceğimiz Ortak" yaklaşımı ile ilimiz, bölgemiz ve ülkemiz tarımını geleceğe taşımak için çalışacağız.

Bu kapsamda,

- Memur, yardımcı hizmetler personel eksikliğinin giderilmesi,
- Tarımda teknolojik altyapıyı destekleyici projeleri önceliklendirmek,
- Sürdürülebilir yaklaşımlar ile kırsal yaşamı güçlendirmek,
- Tarımda genç ve kadın nüfus oranını artırmak,
- Büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde işletme altyapılarını güçlendirerek, mevcut işletmelerin kapasitelerini arttırılmasını sağlamak,
- Buzağı kayıp oranlarını düşürmek,
- İlde hayvan hastalık ve çıkışlarında sürekli azalış eğilimi göstermek için kamu yetiştirici iş birliğini güçlendirmek,
- Tarımda sigortalı yaşamı güçlendirici TARSİM poliçe ve unsur sayısını artırmak, bitkisel üretimde sebze ve meyve üretimini güçlendirmek,
- Mera altyapısını ve kalitesini güçlendirmek,
- Tarımsal faaliyetleri içerisine alan yerel değerlerle entegre turizm faaliyetlerini güçlendirmek

Öne çıkan yaklaşımlarımız olarak değerlendirilmektedir.

V) EK TABLOLAR

Tablo 38: Bina Varlığı İlçelere Göre Dağılımı

KURUM	ADET	TOPLAM M2 - BİNA M2	YAPIM YILI	MÜLKİYETİ KİME AİT
ADAPAZARI İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	1685,00 M2 - 240 m2 (Z + 1 Kat)	-	Hazine
ARIFIYE İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	450 m2	-	Kiralık
	TARLA	5214,20 m2	-	Hazine
	ARSA	996,32 m2	-	Hazine
AKYAZI İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	150 m2	2004	Kiralık (Bedelsiz)
	HİZMET BİNASI	616,22 m2 - 130 m2 (1 Kat)	-	Hazine
	ARSA	2377,25 m2	-	Hazine
ERENLER İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	2501,33 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
GEYVE İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	600,00 m2	-	Kiralık (Bedelsiz)
KAYNARCA İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	300,00 m2	-	Hazine
	HİZMET BİNASI	373,76 m2 - 85,00 m2 (1 Kat)	-	Hazine
	HİZMET BİNASI	645,59 m2 - 70 m2 (1 Kat)	-	Hazine
PAMUKOVA İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	3400 m2 - 150 m2 (1 Kat)	-	Hazine
	HİZMET BİNASI	855,00 m2 - 110 m2 (1 Kat)	-	Hazine

SAPANCA İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	2700,00 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
	BAHÇE	2676,00 m2	-	Hazine
SÖĞÜTLÜ İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	821,00 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
HENDEK İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	1800 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
	ARSA	199,00 m2	-	Hazine
	ARSA	138,00 m2	-	Hazine
KARAPÜRÇEK İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	1600 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
TARAKLI İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	1000 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
FERİZLİ İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	1056 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
KARASU İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	800 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
KOCAALİ İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	993 m2	-	Kaymakamlık binasında hizmet veriyor
SERDİVAN İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ	HİZMET BİNASI	200 m2	-	Kiralık (Bedelsiz)

Tablo 39: Teknolojik Kaynakların İlçelere Göre Dağılımı (adet)

Malzemenin Adı	Adapazarı	Akyazı	Arifiye	Erenler	Ferizli	Geyve	Hendek	Karapürçek	Karasu	Kaynarca	Kocaali	Pamukova	Sapanca	Serdivan	Söğütü	Taraklı
Masaüstü Bilgisayar	46	24	23	26	17	19	29	13	27	22	24	14	14	23	17	12
Dizüstü Bilgisayar	0	0	2	5	1	1	5	2	3	1	2	2	0	2	5	1
Tablet Bilgisayar	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Yazıcı	4	19	16	10	16	9	14	10	11	8	10	8	5	7	13	5
Faks	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
Fotokopi Makinesi	12	3	2	1	3	9	2	0	3	5	0	1	1	2	1	2
Projeksiyon Cihazı	2	0	1	0	1	1	2	1	1	1	0	0	0	2	1	0
Tarayıcı	4	1	2	2	2	9	2	1	1	2	4	2	1	2	1	1
Telefon	22	21	32	25	6	16	7	5	8	10	6	12	9	2	11	8
Modem	2	2	1	1		1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1
Fotoğraf Makinesi	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Kamera	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	9	0	0	0	0
Video	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tablo 40: Personelin Hizmet Sınıflarına Göre İlçelere Dağılımı

ÜNVAN	Adapazarı	Akyazı	Arifiye	Erenler	Ferizli	Geyve	Hendek	Karapürçek	Karasu	Kaynarca	Kocaali	Pamukova	Sapanca	Serdivan	Söğütü	Taraklı
İl Müdürü																
İl Müdür Yardımcısı																
Şube Müdürü																
İlçe Müdürü	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
AVH																
GİH	2	-	-	1	1	-	1	1	3	2	-	2	2	2	1	-
THS	21	8	8	15	6	9	11	3	16	8	7	7	7	13	7	-
SHS	10	6	2	7	3	4	5	3	8	11	5	1	4	7	7	6
YHS	5	-	-	2	-	1	1	-	1	2	-	-	-	2	1	1
4/B Sözleşmeli	-	3	1	-	1	3	2	2	4	1	8	3	2	1	-	5
İşçi	-	1	4	1	2	2	6	1	2	-	1	-	1	1	-	-
Hizmet Alımı (Şoför vb.)																
Toplam	39	19	16	27	14	20	27	11	35	25	22	14	17	27	17	13

AVH: Avukatlık Hizmetleri Sınıfı, GİH: Genel İdare Hizmetleri Sınıfı, SHS: Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı,

THS: Teknik Hizmetler Sınıfı, YHS: Yardımcı Hizmetler Sınıfı

Kaynak: (Personel Bilgi ve Yönetim Sistemi-PBYS)

Tablo 41: Araç Durumu İlçelere Göre Dağılımı

	Hizmet Aracı Sayısı				
	Envanter		Kiralama	Geçici Tahsis	Toplam
	Model Yılı	Adet			
Sakarya İl Tarım ve Orman Müd.					
Pikap	2017	1	-	-	1
Pikap	2015	1	-	-	1
Pikap	2015	1	1	-	1
Pikap	2015	1			1
Camlı van	2014	1		-	1
Kamyonet	2017	1			1
Kamyonet	2013	1			1
Kamyonet	2023	1			1
Kamyonet	2014	1			1
Kamyonet	2013	1	-	-	1
Kamyonet	2024		1		1
Kamyonet	2024		1		1
Otomobil	2015	1			1
Otomobil (SW) Kartal	1994	1			1
Otomobil (TOOG)	2025	1			1
Otomobil	2020		1		1
Adapazarı ilçe müd.					

	Hizmet Aracı Sayısı				
	Envanter		Kiralama	Geçici Tahsis	Toplam
	Model Yılı	Adet			
Pikap	2001	1	-	-	1
Otomobil	2001	1	-	-	1
Kamyonet	2012	1	-	-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Akyazı İlçe Müd.					
Pikap	2001	1	-	-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Arifiye İlçe müd.					
Pikap	2001	1	-	-	1
Kamyonet	2014	1	-	-	1
Erenler İlçe Müd.					
Pikap	2001	1	-	-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Ferizli İlçe Müd.					
Pikap	2001	1	-	-	1
Pikap	1998	1	-	-	1
Geyve İlçe Müd.					
Kamyonet	2014	1	-	-	1

	Hizmet Aracı Sayısı				
	Envanter		Kiralama	Geçici Tahsis	Toplam
	Model Yılı	Adet			
Kamyonet	2020		1		1
Pikap	2001	1		-	1
Hendek İlçe Müd.					
Pikap	2000			-	1
Kamyonet	2020		1		1
Kamyonet	2020		1		1
Karapürçek İlçe Müd.					
Pikap	2000	1	-	-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Karasu İlçe Müd.					
Pikap	2000	1	-	-	1
Kamyonet	2014	1	-	-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Kaynarca İlçe Müd.					
Pikap	2001	1	-	-	1
Pikap	2001	1	-	-	1
Kamyonet	2013	1		-	1
Kamyonet	2020		1		1
Kocaali İlçe Müd.					

	Hizmet Aracı Sayısı				
	Envanter		Kiralama	Geçici Tahsis	Toplam
	Model Yılı	Adet			
Kamyonet	2020		1	-	1
Pikap	2001	1	-	-	1
Otomobil (SW)	2001	1		-	1
Otomobil (SW)	1999	1	-	-	1
Pamukova İlçe Müd.					
Kamyonet	2014	1	-	-	1
Pikap	2001	1		-	1
Serdivan İlçe Müd.					
Pikap	200	1	-	-	1
Kamyonet	2011	1	-	-	1
Kamyonet	2013	1		-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Sapanca İlçe Müd.					
Pikap	2001	1	-	-	1
Kamyonet	2020		1	-	1
Söğütlü İlçe Müd.					
Pikap	2001	1	-	-	1
Kamyonet	2013	1		-	1
Otomobil (SW)	1996	1		-	1

	Hizmet Aracı Sayısı				
	Envanter		Kiralama	Geçici Tahsis	Toplam
	Model Yılı	Adet			
Taraklı İlçe Müd.					
Kamyonet	2020		1	-	1
Pikap	2000	1	-	-	1
Pikap	2001	1	-	-	1

Kaynak: (Taşınır Kayıt ve Yönetim Sistemi-TKYS, İl Müdürlüğü Kayıtları vb.)

www.tarimorman.gov.tr

/tctarim

/tarimgovtr

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
SAKARYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Adres: Sakarya Cad. Yeni Mah. No:373
Erenler/ SAKARYA